

Judikatūras krājums

VISPĀRĒJĀS TIESAS SPRIEDUMS (piektā palāta)

2012. gada 29. jūnijā *

Konkurence — Aizliegtas vienošanās — Vācijas un Francijas dabasgāzes tirgi — Lēmums, ar kuru konstatēts EKL 81. panta pārkāpums — Tirgus sadale — Pārkāpuma ilgums — Naudas sodi

Lieta T-360/09

E.ON Ruhrgas AG, Esene (Vācija),

E.ON AG, Diseldorfa (Vācija),

ko pārstāv *G. Wiedemann* un *T. Klose*, advokāti,

prasītājas,

pret

Eiropas Komisiju, ko pārstāv *V. Di Bucci*, *A. Bouquet* un *R. Sauer*, pārstāvji, kuriem palīdz *M. Buntscheck*, advokāts,

atbildētāja,

par prasību, galvenokārt, atcelt Komisijas 2009. gada 8. jūlija Lēmumu C(2009) 5355, galīgā redakcija, par izmeklēšanas procedūru saskaņā ar [EKL] 81. pantu (Lieta COMP/39.401 – *E.ON/GDF*) un, pakārtoti, samazināt prasītājām uzliktā naudas soda apmēru.

VISPĀRĒJĀ TIESA (piektā palāta)

šādā sastāvā: priekšsēdētājs *S. Papasavs* [*S. Papasavvas*] (referents), tiesneši *V. Vadapals* [*V. Vadapalas*] un *K. O'Higinss* [*K. O'Higgins*],

sekretāre *T. Vailere* [*T. Weiler*], administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2011. gada 23. septembra tiesas sēdi,

pasludina šo spriedumu.

* Tiesvedības valoda – vācu.

Spriedums

Atbilstošās tiesību normas

1. Eiropas Savienības tiesības

- 1 Eiropas Parlamenta un Padomes 1998. gada 22. jūnija Direktīvā 98/30/EK par kopīgiem noteikumiem dabasgāzes iekšējam tirgum (OV L 204, 1. lpp.; turpmāk tekstā – “Pirmā gāzes direktīva”) bija noteikti kopēji dabasgāzes pārvades, sadales, piegādes un uzglabāšanas noteikumi. Tajā bija paredzēti noteikumi, kas attiecas uz dabasgāzes nozares organizāciju un darbību, tai skaitā sašķidrinātu dabasgāzi (SDG), pieeju tirgum, sistēmu ekspluatāciju un kritērijiem un procedūrām, kas piemērojamas, lai piešķirtu atļaujas dabasgāzes pārvadei, sadalei, piegādei un uzglabāšanai.
- 2 Ar Pirmo gāzes direktīvu dalībvalstīm bija noteikts pienākums pakāpeniski atvērt konkurencei dabasgāzes piegādes tirgu lielajiem patērētājiem un sniegt trešām personām piekļuvi esošam pārvades tīklam.
- 3 Saskaņā ar Pirmās gāzes direktīvas 29. panta 1. punktu un 30. pantu dalībvalstīm, vēlākais, līdz 2000. gada 10. augustam bija jāievieš normatīvie un administratīvie akti, kas nepieciešami, lai izpildītu šīs direktīvas prasības.
- 4 Pirmā gāzes direktīva sākot no 2004. gada 1. jūlija tika atcelta un aizstāta ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2003. gada 26. jūnija Direktīvu 2003/55/EK par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz dabasgāzes iekšējo tirgu un par Direktīvas 98/30 atcelšanu (OV L 176, 57. lpp.).

2. Valstu tiesības

Vācijas tiesības

- 5 1935. gada 13. decembra *Energiewirtschaftsgesetz* (Likums par elektroenerģijas un gāzes piegādi, turpmāk tekstā – “1935. gada *EnWG*”) (*RGBl.* I, 1451. lpp.) bija paredzēta Vācijā reģistrēto gāzes sabiedrību atļauju un uzraudzības kārtība, ko veic publisko tiesību iestādes.
- 6 Saskaņā ar 1957. gada 27. jūlija *Gesetz gegen Wettbewerbsbeschränkungen* (Likums par konkurences ierobežojumu novēršanu, turpmāk tekstā – “*GWB*”) (*BGBl.* I, 1081. lpp.) 103. pantu noteikti nolīgumi, kurus savā starpā ir noslēgušas elektroenerģijas sadales sabiedrības, kā arī nolīgumi starp šīm sabiedrībām un vietējām pašvaldībām bija atbrīvoti no aizlieguma noslēgt nolīgumus, kas izkropļo konkurenci. Šis atbrīvojums tostarp attiecas uz tā sauktajiem demarkācijas nolīgumiem, ar kuriem uzņēmumi vienojās nepiegādāt elektrību vai gāzi otra uzņēmuma teritorijā, kā arī tā sauktajiem ekskluzīvo koncesiju nolīgumiem, ar kuriem vietējā pašvaldība ļāva tiem izmantot pašvaldības zemesgabalus, lai izbūvētu un ekspluatētu elektrības un gāzes sadales tīklus. Lai varētu īstenot šos nolīgumus, par tiem bija jāpaziņo kompetentajai konkurences iestādei, kurai bija pilnvaras tos aizliegt, ja šī iestāde uzskatītu, ka minētie nolīgumi ir likumiskā atbrīvojuma ļaunprātīga izmantošana.
- 7 Ar 1998. gada 24. aprīļa *Gesetz zur Neuregelung des Energiewirtschaftsrechts* (Likums par jauno elektroenerģijas un gāzes tiesību regulējumu) (*BGBl.* 1998 I, 730. lpp.) ar tūlītēju iedarbību tika atcelts *GWB* 103. pantā paredzētais atbrīvojums, ko piemēro demarkācijas un ekskluzīvo koncesiju nolīgumiem. Šis likums turklāt aizstāja 1935. gada *EnWG* ar *Gesetz über die Elektrizitäts – und Gasversorgung – Energiewirtschaftsgesetz* (Likums par elektroenerģijas un gāzes saimniecību, turpmāk tekstā – “1998. gada *EnWG*”).
- 8 Ar 2003. gada 20. maija *Erstes Gesetz zur Änderung des Gesetzes zur Neuregelung des Energiewirtschaftsrechts* (Likums, ar kuru izdara grozījumus likumā par jauno elektroenerģijas un gāzes tiesisko regulējumu) (*BGBl.* 2003 I, 685. lpp.) tika grozīts 1998. gada *EnWG* ar mērķi ieviest Pirmo gāzes direktīvu.

Francijas tiesības

- 9 1946. gada 8. aprīļa *Loi n 46-628 sur la nationalisation de l'électricité et du gaz* (Likums Nr. 46-628 par elektroenerģijas un gāzes nacionalizāciju) (1946. gada 9. aprīļa *JORF*, 2651. lpp.; turpmāk tekstā – “1946. gada likums”) 1. pantā pirms tā atcelšanas ar 2011. gada 9. maija Rikojumu 2011-504 par elektroenerģijas un gāzes kodeksa likumu daļas kodifikāciju (2011. gada 10. maija *JORF*, 7954. lpp.) bija noteikts:

“Sākot no šī likuma pasludināšanas tiek nacionalizēta:

[..]

2)° deggāzes ražošana, pārvade, sadale, imports un eksports.

[..]”

- 10 Pirms grozījumiem, kas tika izdarīti ar 2004. gada 9. augusta Likumu 2004-803 par elektroenerģijas un gāzes sabiedrisko pakalpojumu un elektroenerģijas un gāzes uzņēmumiem (2004. gada 11. augusta *JORF*, 14256. lpp.), 1946. gada likuma 3. panta pirmajā daļā bija noteikts:

“Nacionalizēto gāzes uzņēmumu vadību uztic valsts iestādei ar industriālu un saimniecisku raksturu, sauktu par *Gaz de France (GDF), Service National*.”

- 11 Līdz 2003. gada 3. janvāra Likuma 2003-8 par gāzes un elektrības tirgu un enerģijas publisko pakalpojumu (2003. gada 4. janvāra *JORF*, 265. lpp.; turpmāk tekstā – “2003. gada likums”) spēkā stāšanās ar 1946. gada likumu *Gaz de France* bija piešķirts monopols gāzes importam un eksportam.
- 12 Ar 2003. gada likumu, kura mērķis bija transponēt Pirmo gāzes direktīvu, notika Francijas gāzes tirgus atvēršana konkurencei. Ar šo likumu tostarp tika atvērta piekļuve dabasgāzes tīkliem un piegādēm tiesīgiem patērētājiem un atcelts gāzes importa un eksporta monopols.
- 13 Ar Likumu 2004-803 *Gaz de France* tika pārveidota par akciju sabiedrību.

Tiesvedības priekšvēsture

1. Attiecīgie uzņēmumi

- 14 Pirmā prasītāja *E.ON Ruhrgas AG*, kas ir izveidota pēc *E.ON AG* un *Ruhrgas AG* apvienošanās un kuras kapitāldaļas kopš 2003. gada 31. janvāra pilnā apmērā pieder otrajai prasītājai *E.ON*, ir lielākā dabasgāzes piegādātāja Vācijā un viens no galvenajiem tirgus dalībniekiem Eiropas tirgū. Ar 2002. gada 18. septembra lēmumu, ar kuru tika atļauta šī apvienošanās, Vācijas iestādes noteica pienākumu *E.ON Ruhrgas* ieviest gāzes izlaides programmu (turpmāk tekstā – “GIP”) kopā par 200 TWh.
- 15 *E.ON* ir Vācijā reģistrēts uzņēmums, kas ražo, pārvada, sadala un piegādā enerģiju – galvenokārt dabasgāzi un elektrību.
- 16 *GDF Suez SA* ir izveidots pēc *Gaz de France* (turpmāk tekstā – “*GDF*”) un *Suez* apvienošanās 2008. gada 22. jūlijā. Tas ir Francijā reģistrēts uzņēmums, kas darbojas visos enerģijas ķēdes posmos no sākuma līdz beigām attiecībā uz elektroenerģiju un dabasgāzi. Uzņēmums ir vēsturiskais operators un lielākais dabasgāzes piegādātājs Francijā. Šis uzņēmums turklāt ir viens no lielākajiem dabasgāzes piegādātājiem Eiropā.

2. MEGAL nolīgums

- 17 Ar 1975. gada 18. jūlija nolīgumu (turpmāk tekstā – “MEGAL nolīgums”) *GDF* un *Ruhrgas* nolēma kopīgi izbūvēt un ekspluatēt gāzesvadu *MEGAL*. Šis gāzesvads pilnībā darbojas kopš 1980. gada 1. janvāra un ir viens no galvenajiem gāzesvadiem, ar ko importē gāzi Vācijā un Francijā. Šis gāzesvads šķērso Vācijas dienvidus un 461 km garumā savieno Vācijas un Čehijas robežu ar Francijas un Vācijas robežu starp Vaidhausu [*Waidhaus*] (Vācija) un Medelshaimu [*Medelsheim*] (Vācija).
- 18 *MEGAL* nolīguma 2. pielikumā ir noteikti gāzes, kuru ir attiecīgi iegādājušās *GDF* un *Ruhrgas*, izejas un izejas punkti. Attiecībā uz *Ruhrgas* ir fiksēts noteikts skaits *MEGAL* gāzesvada izejas punktu ar iespēju vajadzības gadījumā pievienot papildu izejas punktus. Attiecībā uz *GDF* ir norādīts, ka minētā gāzesvada izejas punkts jebkuram gāzes daudzumam, ko šis sabiedrības vajadzībām pārvadīs pa šo gāzesvadu, atradīsies punktā uz robežas starp Vāciju un Franciju pie Habkiršenas [*Habkirchen*] (Vācija), ja vien šī nolīguma slēdzējas puses nevienojas citādi.
- 19 Saskaņā ar *MEGAL* nolīgumu *GDF* un *Ruhrgas* ir izveidojušas kopīgu uzņēmumu *MEGAL GmbH Mittel-Europäische Gasleitungsgesellschaft*, kas vēlāk kļuva par *MEGAL Mittel-Europäische Gasleitungsgesellschaft mbH & Co. KG* (turpmāk tekstā – “*MEGAL*”), kuram tika uzticēta gāzesvada *MEGAL* izbūve un ekspluatācija, kā arī gāzes pārvadīšana pa to. Minētais gāzesvads turklāt tika nodots *MEGAL* īpašumā.
- 20 Tāpat, piemērojot *MEGAL* nolīgumu, *GDF* un *Ruhrgas* izveidoja kopīgu uzņēmumu *MEGAL Finance Co. Ltd* (turpmāk tekstā – “*MEGAL Finco*”), kura uzdevums bija iegūt un pārvaldīt kapitālu, kas nepieciešams gāzesvada *MEGAL* izbūvei.
- 21 1975. gada 18. jūlijā *Ruhrgas* un *GDF* turklāt parakstīja trīspadsmit vēstules (turpmāk tekstā – “pavadvēstules”), lai precizētu dažus gāzesvada *MEGAL* apsaimniekošanas tehniskos, finanšu un operatīvos aspektus. Šo vēstuļu vidū bija vēstule, kas tiek saukta par “*Direktion I*”, un vēstule “*Direktion G*”.
- 22 Vēstulē *Direktion G* ir rakstīts:

“[..]

Pārvades kapacitāte, kas jau ir vai tiks piešķirta [*GDF*] saistībā ar nolīgumu par gāzes pārvadi, attiecas uz gāzi, ko ir nopirkusi vai nopirks [*GDF*] un kas tiks piegādāta [*MEGAL*] un/vai [*MEGAL Finco*] tranzītam [*GDF*] vajadzībām uz Franciju, un kas ir paredzēta patēriņam Francijā.

Pārvades kapacitāte, kas jau ir vai tiks piešķirta *Ruhrgas* saistībā ar nolīgumu par gāzes pārvadi, attiecas uz pārvadi jebkuram citam tranzīta galamērķim, kā arī uz gāzes pārvadi pa gāzesvadu un uz gāzi, kas nāk no gāzesvada Vācijas Federatīvajā Republikā un ir paredzēta patēriņam Vācijas Federatīvajā Republikā, vai uz gāzi, ko ir nopirkusi *Ruhrgas* tranzīta mērķim caur Vācijas Federatīvo Republiku.

[..]”

- 23 Vēstules *Direktion I* teksts ir šāds:

“[..]

Saistībā ar [*MEGAL*] nolīgumu [*GDF*] apņemas nepieņemt un nepieņemt gāzi jebkādā veidā, tieši vai netieši, klientiem, kuri atrodas Vācijas Federatīvajā Republikā.

[..]”

- 24 1976. gada 22. jūnijā *Ruhrgas* un *GDF* paziņoja *Bundeskartellamt* (Federālais Karteļu birojs) par *MEGAL* un *MEGAL Finco* izveidi.
- 25 Ar 2004. gada 13. augusta nolīgumu (turpmāk tekstā – “2004. gada nolīgums”) *GDF* un *E.ON Ruhrgas* apstiprināja, ka tās jau ilgu laiku vēstules *Direktion G* un *Direktion I* ir uzskatījušas par “spēkā neesošām” un ar šo nolīgumu minētās vēstules tiek atceltas ar atpakaļejošu spēku.
- 26 2005. gada 5. septembrī *GDF* un *E.ON Ruhrgas* parakstīja konsorcijs nolīgumu (turpmāk tekstā – “2005. gada nolīgums”), kurš stājās spēkā 2005. gada 13. oktobrī un ar kuru šie uzņēmumi pārformulēja savas līgumattiecības attiecībā uz *MEGAL*. Konsorcijs nolīgumā bija paredzēts, ka katram no *MEGAL* partneriem ir “ieguvēja izmantošanas tiesības” atbilstoši katra kapacitātes daļai gāzesvadā *MEGAL*. Šis nolīgums tika papildināts ar 2005. gada 9. septembra pagaidu nolīgumu.
- 27 2006. gada 23. martā *GDF* un *E.ON* noslēdza nolīgumu, ar kuru tika izbeigti visi pārējie nolīgumi attiecībā uz *MEGAL*, kas tika noslēgti pirms 2005. gada nolīguma.

3. Administratīvais process

- 28 2006. gada 5. maijā Komisija pieņēma lēmumus, ar kuriem *GDF* un *E.ON*, kā arī visām to meitassabiedrībām tika uzdots pakļauties pārbaudei atbilstoši Padomes 2002. gada 16. decembra Regulas (EK) Nr. 1/2003 par to konkurences noteikumu īstenošanu, kas noteikti [EKL] 81. un [EKL] 82. pantā (OV 2003, L 1, 1. lpp.), 20. pantam. Pārbaudes notika 2006. gada 16. un 17. maijā.
- 29 Piemērojot Regulas Nr. 1/2003 18. pantu, Komisija nosūtīja vairākus informācijas pieprasījumus *GDF*, *E.ON* un *E.ON Ruhrgas* (turpmāk tekstā kopā – “attiecīgie uzņēmumi”).
- 30 2007. gada 18. jūlijā Komisija uzsāka lietas izskatīšanu saskaņā ar Regulas Nr. 1/2003 11. panta 6. punktu.
- 31 2008. gada 9. jūnijā Komisija attiecīgajiem uzņēmumiem nosūtīja paziņojumu par iebildumiem. Savā atbildē šie uzņēmumi sniedza rakstveida apsvērumus un izteica savu viedokli uzklaušīšanā, kas notika 2008. gada 14. oktobrī.
- 32 2009. gada 27. martā Komisija informēja attiecīgos uzņēmumus par papildu faktiskajiem elementiem, ko tā ir ņēmusi vērā kopš paziņojuma par iebildumiem nosūtīšanas, un uzaicināja tos rakstveidā atbildēt uz tiem. Komisija turklāt sniedza šiem uzņēmumiem piekļuvi nekonfidencialajām otra uzņēmuma sniegto atbilžu uz paziņojumu par iebildumiem versijām, kā arī dokumentiem, kuri bija savākti pēc paziņojuma par iebildumiem pieņemšanas. Attiecīgie uzņēmumi iesniedza savus apsvērumus 2009. gada 4. maijā (*GDF*) un 2009. gada 6. maijā (prasītājas).

Apstrīdētais lēmums

- 33 2009. gada 8. jūlijā Komisija pieņēma Lēmumu C(2009) 5355, galīgā redakcija, par izmeklēšanas procedūru saskaņā ar [EKL] 81. pantu (Lieta COMP/39.401 – *E.ON/GDF*) (turpmāk tekstā – “apstrīdētais lēmums”), kura kopsavilkums ir publicēts 2009. gada 16. oktobra *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī* (OV C 248, 5. lpp.).
- 34 Apstrīdētajā lēmumā Komisija ir norādījusi, ka minētā rīcība ir nolīgums un/vai saskaņota darbība EKL 81. panta izpratnē attiecīgo uzņēmumu starpā, kas izpaudās kā [vienošanās] neienākt – vai ienākt tikai ierobežotā veidā – viens otra iekšējos tirgos un tādējādi aizsargāt savus iekšējos tirgus, nepārdodot otras puses iekšējā tirgū gāzi, kas ir pārvadāta pa *MEGAL* gāzesvadu.

- 35 Komisija tostarp konstatēja, ka *MEGAL* nolīgums, tā 2. pielikums, kā arī vēstules *Direktion G* un *Direktion I* ir kvalificējami kā nolīgumi EKL 81. panta 1. punkta izpratnē, jo attiecīgie uzņēmumi bija izteikuši kopīgu gribu darboties tirgū noteiktā veidā. Komisija apgalvo, ka šie nolīgumi noteica minēto uzņēmumu uzvedību tirgū, ierobežojot veidu, kā tie izmanto pa gāzesvadu *MEGAL* importēto gāzi.
- 36 Komisija turklāt norādīja, ka attiecīgie uzņēmumi ir daudzas reizes rīkojuši tikšanās, lai pārrunātu to savstarpējo pa gāzesvadu *MEGAL* pārvadītās gāzes pārdošanas stratēģiju Vācijā un Francijā un lai katrs uzņēmums uzzinātu par otra uzņēmuma attiecīgo stratēģiju. Komisija apgalvo, ka šo kontaktu un apmaiņas ar komerciāli sensitīvu informāciju mērķis bija ietekmēt minēto uzņēmumu uzvedību tirgū, īstenot vēstules *Direktion G* un *Direktion I* un pielāgot to saturu jaunajiem tirgus apstākļiem pēc Eiropas gāzes tirgu liberalizācijas (turpmāk tekstā – “liberalizācija”), tomēr neatceļot ierobežojumus, kas bija iekļauti šajās vēstulēs.
- 37 Komisija līdz ar to uzskatīja, ka attiecīgo uzņēmumu rīcība, ko veidoja sākotnējais nolīgums par tirgu sadali un saskaņotās darbības, kuras izpaudās kā periodiskas tikšanās, kas paredzētas, lai panāktu vienošanos un īstenotu šo nolīgumu vairāk nekā 25 gadu garumā, ir kvalificējama kā vienots un turpināts pārkāpums un kā “mērķis ierobežot konkurenci”.
- 38 Attiecībā uz pārkāpuma sākumu Komisija uzskata, ka Vācijā pārkāpums sākās brīdī, kad gāzesvads *MEGAL* sāka darboties, proti, 1980. gada 1. janvārī. Komisija uzskata, ka Francijā pārkāpums sākās datumā, kurā bija jātransponē Pirmā gāzes direktīva, proti, 2000. gada 10. augustā. Komisija uzskatīja, ka likumīgā monopola dēļ gāzes importa un piegādes jomā, kas bija izveidots ar 1946. gada likumu, attiecīgā rīcība nevarēja ierobežot konkurenci pirms gāzes tirgus liberalizācijas. Šajā ziņā, kaut arī Pirmā gāzes direktīva Francijā tika transponēta 2003. gadā, Komisija norādīja, ka konkurence varēja tikt ierobežota sākot no 2000. gada 10. augusta tiktāl, ciktāl sākot no šī datuma *GDF* konkurenti varēja apgādāt tiesīgos patērētājus Francijā.
- 39 Attiecībā uz pārkāpuma beigām Komisija norādīja, ka, kaut arī attiecīgie uzņēmumi oficiāli 2004. gada 13. augustā atcēla vēstules *Direktion G* un *Direktion I*, tie pārtrauca piemērot ierobežojumus, kas neļauj *GDF* izmantot gāzesvada *MEGAL* izejas punktus Vācijā, izņemot to gāzes apjomu, kas ir iegādāts saistībā ar *GIP*, tikai sākot no 2005. gada septembra beigām. Komisija turklāt uzskata, ka fakts, ka sākot no 2004. gada *GDF* no *E.ON Ruhrgas* ir iepirkusi gāzes apjomus, kas nāk no gāzesvada *MEGAL*, lai tos piegādātu uz Vāciju, neiezīmēja pārkāpuma beigas, ņemot vērā, ka līdz 2005. gada oktobrim Vācijā no gāzesvada *MEGAL* pārdotā gāze, kuru pārdeva *GDF*, atbilda tam gāzes apjomam, kuru *GDF* iegādājās saistībā ar *GIP*.
- 40 Šādos apstākļos Komisija uzskatīja, ka pārkāpums, par kuru ir atbildīgas *GDF* un *E.ON Ruhrgas*, ilga vismaz no 1980. gada 1. janvāra līdz 2005. gada 30. septembrim attiecībā uz pārkāpumu, kas izdarīts Vācijā, un vismaz no 2000. gada 10. augusta līdz 2005. gada 30. septembrim attiecībā uz pārkāpumu, kas izdarīts Francijā. Tā kā *E.ON* kontroli pār *E.ON Ruhrgas* ieguva 2003. gada 31. janvārī, Komisija uzskata, ka *E.ON* ir “kopīgi un solidāri atbildīga” ar *E.ON Ruhrgas* par pārkāpumu, kas ilga no 2003. gada 31. janvāra līdz 2005. gada 30. septembrim.
- 41 Komisija attiecīgajiem uzņēmumiem uzlika naudas sodus atbilstoši Regulas Nr. 1/2003 23. panta 2. punktam. Šajā nolūkā Komisija piemēroja metodoloģiju, kas ir izklāstīta Pamatnostādnēs naudas soda aprēķināšanai, piemērojot Regulas Nr. 1/2003 23. panta 2. punkta a) apakšpunktu (OV 2006, C 210, 2. lpp.; turpmāk tekstā – “2006. gada pamatnostādnes”).
- 42 Šādi rīkojoties Komisija uzskatīja, ka pārdošanas apjomi, ko ietekmēja pārkāpums, ir gāzes, ko attiecīgie uzņēmumi pārvadīja pa *MEGAL* gāzesvadu, pārdošanas apjomi patērētājiem Vācijā un tiesīgajiem patērētājiem Francijā, izņemot gāzes pārdošanas apjomus saistībā ar *GIP*.
- 43 Ņemot vērā pārkāpuma smagumu, Komisija piemēroja sākotnējo procentuālo daļu 15 % apmērā no attiecīgajiem pārdošanas apjomiem.

- 44 Attiecībā uz naudas soda noteikšanai vērā ņemto pārkāpuma ilgumu Komisija attiecībā uz Franciju noteica laikposmu no 2000. gada 10. augusta līdz 2005. gada 30. septembrim, proti, piecus gadus, vienu mēnesi un divdesmit dienas. Komisija uzskatīja, ka attiecībā uz Vāciju laikposms, par kuru ir jāuzliek naudas sods, ir jāierobežo no 1998. gada 24. aprīļa – datuma, kurā Vācijas likumdevējs atcēla faktisko monopolu, kas šajā valstī pastāvēja atbrīvojuma dēļ, kurš bija piemērojams demarkācijas nolīgumiem – līdz 2005. gada 30. septembrim, proti, septiņiem gadiem un pieciem mēnešiem.
- 45 Ņemot vērā attiecīgā pārkāpuma veidu, Komisija turklāt attiecībā uz aizliegto vienošanos piemēroja papildu summu 15 % apmērā no attiecīgajiem pārdošanas apjomiem.
- 46 Komisija uzskatīja, ka, ņemot vērā lietas īpašos apstākļus, abiem attiecīgajiem uzņēmumiem izņēmuma kārtā ir jānosaka vienāda naudas soda pamatsumma. Lai neradītu zaudējumus vienam uzņēmumam atsevišķi, Komisija par naudas soda pamatsummu pieņēma summu, kas atbilst pārdošanas zemākajai vērtībai. Tādējādi Komisija visiem attiecīgajiem uzņēmumiem noteica vienādu naudas soda pamatsummu, proti, EUR 553 miljonus.
- 47 Tā kā netika konstatēti atbildību pastiprinoši vai mīkstinoši apstākļi, Komisija negrozīja šo naudas soda pamatsummu.
- 48 Līdz ar to Komisija uzlika naudas sodu *E.ON* un *E.ON Ruhrgas* (“kopīgi un solidāri atbildīgas”) EUR 553 miljonu apmērā un tāda paša apmēra naudas sodu *GDF*.
- 49 Apstrīdētā lēmuma rezolutīvās daļas 1. un 2. panta teksts ir šāds:

“1. pants

[Attiecīgie uzņēmumi] ir pārkāpuši [EKL] 81. panta 1. punktu, piedaloties nolīgumā uzņēmumu starpā un saskaņotā darbībā dabasgāzes nozarē.

Pārkāpuma ilgums [*GDF*] un *E.ON Ruhrgas* [...] bija vismaz no 1980. gada 1. janvāra līdz 2005. gada 30. septembrim, ciktāl tas attiecas uz pārkāpumu Vācijā, un vismaz no 2000. gada 10. augusta līdz 2005. gada 30. septembrim, ciktāl tas attiecas uz pārkāpumu Francijā. Pārkāpuma ilgums *E.ON* [...] bija no 2003. gada 31. janvāra līdz 2005. gada 30. septembrim.

2. pants

Par 1. pantā minēto(ajiem) pārkāpumu(iem) tiek uzlikti šādi naudas sodi:

- a) *E.ON Ruhrgas* [...] un *E.ON* [...], [kas ir] kopīgi un solidāri atbildīgas: EUR 553 000 000;
- b) *GDF* [...]: EUR 553 000 000

[..]”

Tiesvedība un lietas dalībnieku prasījumi

- 50 Ar prasības pieteikumu, kas Vispārējās tiesas kancelejā iesniegts 2009. gada 18. septembrī, prasītājas cēla šo prasību.
- 51 Pamatojoties uz tiesneša referenta ziņojumu, Vispārējā tiesa (piektā palāta) nolēma uzsākt mutvārdu procesu un Vispārējās tiesas Reglamenta 64. pantā paredzēto procesa organizatorisko pasākumu ietvaros aicināja lietas dalībniekus rakstveidā sniegt atbildi uz jautājumu un iesniegt atsevišķus dokumentus. Lietas dalībnieki šo lūgumu izpildīja noteiktajā termiņā.

- 52 Tiesas sēdē 2011. gada 23. septembrī tika uzklauti lietas dalībnieku paskaidrojumi un atbildes uz Vispārējās tiesas uzdotajiem jautājumiem.
- 53 Ar 2011. gada 18. novembra vēstuli prasītājas lūdza atkārtoti sākt mutvārdu procesu, jo to rīcībā bija nonācis jauns pierādījums. Ar 2011. gada 12. decembra vēstuli Komisija iesniedza savus apsvērumus par šo lūgumu un uzskatīja, ka nav pamatojuma, lai atkārtoti sāktu mutvārdu procesu.
- 54 Ar 2012. gada 20. janvāra lēmumu Vispārējā tiesa noraidīja lūgumu atkārtoti sākt mutvārdu procesu.
- 55 Prasītāju prasījumi Vispārējai tiesai ir šādi:
- atcelt apstrīdēto lēmumu;
 - pakārtoti, atbilstoši samazināt prasītājām apstrīdētajā lēmumā uzliktā naudas soda apmēru;
 - piespriest Komisijai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.
- 56 Komisijas prasījumi Vispārējai tiesai ir šādi:
- prasību noraidīt;
 - piespriest prasītājām atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

Juridiskais pamatojums

- 57 Prasītāju prasījumi galvenokārt ir atcelt apstrīdēto lēmumu un pakārtoti – samazināt prasītājām uzlikto naudas sodu.

1. Par prasījumiem atcelt apstrīdēto lēmumu

- 58 Savu prasījumu atcelt apstrīdēto lēmumu pamatojumam prasītājas izvirza piecus pamatus, no kuriem pirmais ir par EKL 81. panta 1. punkta pārkāpumu, otrais par kļūdu tiesību piemērošanā, kas pieļauta, novērtējot apgalvotā pārkāpuma ilgumu, trešais par vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpumu, ceturtais par apgalvoto pārkāpumu noilgumu un piektais par principu, kas attiecas uz atbildības attiecināšanu par konkurences tiesību pārkāpumiem, pārkāpumu.

Pirmais pamats par EKL 81. panta 1. punkta pārkāpumu

- 59 Šajā pamatā ir ietvertas sešas daļas, no kurām pirmā daļa ir par EKL 81. panta 1. punkta pārkāpumu tiktāl, ciktāl ierobežojumi, kas ir paredzēti vēstulēs *Direktion G* un *Direktion I* un *MEGAL* nolīguma 2. pielikumā, ir likumīgi aksesuāri ierobežojumi, otrā daļa ir par kļūdu tiesību piemērošanā, kas izriet no *GDF* un *E.ON Ruhrgas* kvalifikācijas par potenciāliem konkurentiem pirms liberalizācijas 1998. gada aprīlī (Vācijā) un 2002. gada sākumā (Francijā), trešā daļa ir par kļūdu, kas pieļauta vēstulē *Direktion G* un *Direktion I* un *MEGAL* nolīguma 2. pielikumu vērtējumā, ceturta daļa ir par konkurenci deformējoša priekšmeta neesamību vēstulēs *Direktion G* un *Direktion I* un *MEGAL* nolīguma 2. pielikumā, piektā daļa ir par EKL 81. panta 1. punkta pārkāpumu tādēļ, ka aksesuāro ierobežojumu mērķis nebija ierobežot konkurenci, un sestā daļa – par kļūdu tiesību piemērošanā, kvalificējot “kontaktus” kā nolīgumus vai saskaņotas darbības.

– Par pirmo daļu

- 60 Šajā daļā prasītājas apgalvo, ka Komisija ir pārkāpusi EKL 81. panta 1. punktu, jo ierobežojumi, kas ir paredzēti vēstulēs *Direktion G* un *Direktion I* un *MEGAL* nolīguma 2. pielikumā ir likumīgi aksesuāri ierobežojumi, kas ir nepieciešami pareizai gāzesvada *MEGAL* nolīgumu sistēmas darbībai, un tie ir

samērīgi ar izvirzītajiem ar mērķiem. Tiesas sēdē prasītājas precizēja, ka tās uzskata, ka vēstulē *Direktion G* nav ietverti konkurences ierobežojumi, savukārt arguments attiecībā uz aksesuāriem ierobežojumiem ir piemērojams arī attiecībā uz minēto vēstuli tiktāl, ciktāl tajā ir atsauce uz vēstuli *Direktion I*.

- 61 Argumentus, kas attiecas uz vēstuli *Direktion G*, Vispārējā tiesa pārbaudīs kopā ar šī prasības pamata trešo daļu.
- 62 Jāatgādina, ka aksesuāra ierobežojuma jēdziens aptver visus ierobežojumus, kas ir tieši saistīti un nepieciešami galvenā darījuma īstenošanai (Vispārējās tiesas 2001. gada 18. septembra spriedums lietā T-112/99, *M6* u.c./Komisija, *Recueil*, II-2459. lpp., 104. punkts).
- 63 Ar ierobežojumu, kas ir tieši saistīts ar galvenā darījuma īstenošanu, ir jāsaprot ikviens ierobežojums, kas nozīmīguma ziņā ir pakļauts šī darījuma īstenošanai un kuram ir acīmredzama saistība ar to (iepriekš 62. punktā minētais spriedums lietā *M6* u.c./Komisija, 105. punkts).
- 64 Savukārt nosacījums par ierobežojuma nepieciešamo raksturu prasa divkāršu pārbaudi. No vienas puses, ir jāpārbauda, vai ierobežojums ir objektīvi nepieciešams galvenā darījuma īstenošanai, un, no otras puses, ir jāpārbauda, vai tas ir ar to samērīgs (skat. iepriekš 62. punktā minēto spriedumu lietā *M6* u.c./Komisija, 106. punkts).
- 65 Attiecībā uz ierobežojuma objektīvo nepieciešamību ir jāuzsver, ka tiktāl, ciktāl apgalvojums par *règle de raison* pastāvēšanu Kopienas konkurences tiesībās nav pieņemams, veicot aksesuāra ierobežojuma kvalifikāciju, būtu kļūdaini objektīvās nepieciešamības nosacījumu interpretēt kā tādu, kas prasa izsvērt nolīguma pozitīvo un negatīvo iedarbību uz konkurenci (šajā ziņā skat. iepriekš 62. punktā minēto spriedumu lietā *M6* u.c./Komisija, 107. punkts).
- 66 Šāda nostāja ir pamatota ne tikai, lai ievērotu EKL 81. panta 3. punkta lietderīgo iedarbību, bet arī kopējās sistēmas ievērošanas apsvērumu dēļ. Tā kā EKL 81. panta 1. punktā nav paredzēta galvenā ierobežojuma pozitīvās un negatīvās ietekmes uz konkurenci analīze, tas pats ir jākonstatē attiecībā uz to pavadošo ierobežojumu analīzi (šajā ziņā skat. iepriekš 62. punktā minēto spriedumu lietā *M6* u.c./Komisija, 108. punkts).
- 67 Tāpēc pārbaude, lai noteiktu, vai ierobežojums ir objektīvi nepieciešams galvenajam darījumam, var būt tikai relatīvi abstrakta. Nav jāanalizē, vai, ņemot vērā konkurences stāvokli attiecīgajā tirgū, ierobežojums ir nepieciešams galvenā darījuma komerciālajiem panākumiem, bet gan jānosaka, vai, ņemot vērā galvenā darījuma īpašo kontekstu, ierobežojums ir nepieciešams šī darījuma īstenošanai. Ja bez šī ierobežojuma galvenais darījums izrādās grūti īstenojams vai pat nav īstenojams, tad ierobežojumu var uzskatīt par objektīvi nepieciešamu tā īstenošanai (iepriekš 62. punktā minētais spriedums lietā *M6* u.c./Komisija, 109. punkts).
- 68 Tāpēc, ja ierobežojums ir obligāti nepieciešams galvenā darījuma īstenošanai, tad vēl ir arī jāpārbauda, vai tā ilgums un materiālā un teritoriālā piemērošanas joma nepārsniedz to, kas ir nepieciešams minētā darījuma īstenošanai. Ja ierobežojuma ilgums vai piemērošanas joma pārsniedz to, kas ir nepieciešams darījuma īstenošanai, tas ir jāpakļauj atsevišķai analīzei EKL 81. panta 3. punkta ietvaros (skat. iepriekš 62. punktā minēto spriedumu lietā *M6* u.c./Komisija, 113. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 69 Ir jāuzsver, ka, tā kā, lai novērtētu, vai kāda konkrēta saistība ir aksesuāra kādam galvenajam darījumam, atbildētājam ir jāveic komplekss ekonomisks vērtējums, šī vērtējuma tiesas kontrole vienīgi pārbauda, vai ir ievēroti procesuālie noteikumi, vai ir pietiekams pamatojums un vai fakti ir atspoguļoti pareizi, vai nav pieļauta acīmredzama kļūda vērtējumā un pilnvaru ļaunprātīga izmantošana (skat. iepriekš 62. punktā minēto spriedumu lietā *M6* u.c./Komisija, 114. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 70 Ja tiek pierādīts, ka ierobežojums ir tieši saistīts un nepieciešams galvenā darījuma īstenošanai, šī ierobežojuma saderīgums ar konkurences noteikumiem ir jāizskata kopā ar galvenā darījuma saderīgumu. Tādējādi, ja galvenais darījums nav pakļauts EKL 81. panta 1. punktā paredzētajam aizliegumam, tad tas

pats attiecas uz ierobežojumiem, kas ir tieši saistīti un nepieciešami šim darījumam. Turpretī, ja galvenais darījums ir ierobežojums šīs normas izpratnē, bet uz to attiecas atbrīvojums saskaņā ar EKL 81. panta 3. punktu, tad šis atbrīvojums attiecas arī uz minētajiem aksesuārajiem ierobežojumiem (iepriekš 62. punktā minētais spriedums lietā *M6* u.c./Komisija, 115. un 116. punkts.

- 71 Šajā lietā ir jānorāda, ka Komisija uzskata, ka pavadvēstules nevarēja būt likumīgi aksesuāri ierobežojumi tiktāl, ciktāl tajās bija paredzēta tirgus sadale. Apstrīdētā lēmuma 255. apsvērumā Komisija turklāt uzskata, ka pavadvēstules šķietami nav ne nepieciešamas, ne samērīgas, lai sasniegtu mērķi noslēgt nolīgumu par kopīga uzņēmuma izveidošanu nolūkā kopīgi izbūvēt un ekspluatēt gāzesvadu *MEGAL*. Komisija uzskata, ka attiecīgie uzņēmumi nav pierādījuši, ka bez *Ruhrgas* un *GDF* noteiktajiem ierobežojumiem būtu neiespējami nodrošināt gāzesvada *MEGAL* izbūvi. Tas izrietot tostarp no *Ruhrgas* apgalvojumiem, ka, ja *GDF* nepiekrītu ierobežot savus gāzes pārdošanas apjomus Vācijā, tad *Ruhrgas* būtu izbūvējusi gāzesvadu viena pati un būtu piedāvājusi *GDF* kapacitāti gāzes pārvadei uz Franciju. Komisija uzskata, ka argumenti attiecībā uz *Ruhrgas* investīciju aizsardzību nepierādot, ka attiecīgie ierobežojumi bija nepieciešami un samērīgi. Komisija apstrīdētā lēmuma 256. apsvērumā piebilst, ka attiecīgo uzņēmumu attieksme, kad tie *Bundeskartellamt* paziņoja par savu apvienošanos, norāda, ka tie neuzskatīja pavadvēstules par nešķirami saistītām ar galveno nolīgumu.
- 72 Pirmkārt, ir jāpārbauda prasītāju argumenti, kas domāti, lai pierādītu, ka pavadvēstulēs paredzētie ierobežojumi bija nepieciešami gāzesvada *MEGAL* izbūvei un ekspluatācijai. Prasītājas apgalvo, ka nolīgumu sistēmai, kas attiecās uz minēto gāzesvadu, bija leģitīms mērķis – gāzesvada izbūve, kas ļautu uzlabot apgādi un atvērt Francijas un Vācijas dabasgāzes tirgus. Prasītājas apgalvo, ka, lai īstenotu šo mērķi, bija jāizveido kopīgs uzņēmums, kas *GDF* daļēji nodeva īpašumtiesības uz šo gāzesvadu, tādējādi garantējot apgādes drošību. Prasītājas turklāt apgalvo, ka *GDF* kā līdzīpašniece būtu varējusi Vācijā konkurēt ar *Ruhrgas*, tādējādi apdraudot šī pēdējā minētā uzņēmuma investīcijas jaunajā gāzesvadā, kas līdz ar to radīja nepieciešamību pēc pavadvēstulēs paredzētajiem aksesuārajiem ierobežojumiem.
- 73 Jākonstatē, ka prasītājas pašas savā atbildē uz paziņojumu par iebildumiem un tiesas sēdē ir atzinušas, ka, ja nebūtu pavadvēstulēs paredzēto ierobežojumu, tad *Ruhrgas* būtu izbūvējusi gāzesvadu viena pati un būtu piedāvājusi *GDF* kapacitāti gāzes pārvadei uz Franciju.
- 74 Tādējādi no prasītāju apgalvojumiem izriet, ka attiecīgā nolīgumu sistēma, kas attiecās uz gāzesvadu *MEGAL*, nebija nepieciešama gāzesvada izbūves īstenošanai, kas ļautu uzlabot apgādi un tirgu atvēršanu.
- 75 Attiecībā uz prasītāju argumentu, ka *Ruhrgas* veiktā gāzesvada izbūve un tranzīta līguma noslēgšana ar *GDF* nebūtu ļāvusi garantēt apgādes drošību Francijas teritorijā, ir jānorāda, ka prasītājas nav pierādījušas, ka līgums par tranzītu nebūtu ļāvis *GDF* ieviest apgādi, kas ir saderīga ar tās sabiedriskā pakalpojuma sniedzēja pienākumiem. Šajā ziņā sarežģījumi starp Ukrainu un Krievijas Federāciju, uz ko atsaucas prasītājas, šķiet, nav piemērojami situācijai šajā lietā, kas skar divas sabiedrības.
- 76 Turklāt ne ar kādiem pierādījumiem nav pamatoti prasītāju apgalvojumi, atbilstoši kuriem, ja *Ruhrgas* būtu izbūvējusi gāzesvadu viena pati, tas noteikti atšķirtos no gāzesvada *MEGAL* un *GDF* nebūtu ieguvusi salīdzināmu apgādes drošību. Vienlaikus, pat ja pieņemtu, ka šie apgalvojumi ir pamatoti, ar šādu apstākli vien nevarētu pierādīt, ka pavadvēstules bija tieši saistītas un nepieciešamas darījuma veikšanai.
- 77 No tā izriet, ka kopīga uzņēmuma izveidošana starp *Ruhrgas* un *GDF* nebija nepieciešama iepriekš 72. punktā minētā mērķa īstenošanai. Līdz ar to pavadvēstulēs paredzētie ierobežojumi nebija nepieciešami, jo *Ruhrgas* būtu varējusi būt vienīgā gāzesvada īpašniece.
- 78 Pat ja pieņemtu, ka kopīga uzņēmuma izveidošana tiktu uzskatīta par nepieciešamu gāzesvada *MEGAL* izbūvei un ekspluatācijai, ir jānorāda, ka prasītājas nav pierādījušas, ka, ja nebūtu pavadvēstulēs paredzēto ierobežojumu, tad galvenais darījums būtu bijis grūti īstenojams. Prasītājas nav sniegušas

pierādījumus, kas ļautu uzskatīt, ka iespējamā konkurence ar *GDF* Vācijas tirgū būtu kas vairāk par vienkāršu komerciālu risku un būtu radījusi *Ruhrgas* investīcijām tādu risku, kas apdraudētu darījumu kopumā, kaut arī prasītājas atzīst, ka laikā, kad tika izveidots minētais gāzesvads, *GDF* iespējai iegūt klientus Vācijā piešķīra otršķirīgu nozīmi.

- 79 Turklāt pretēji prasītāju apgalvojumiem piegāžu aizliegumi, kas tika noslēgti starp *GDF* un *Ruhrgas*, neļāva aizsargāt kopējo uzņēmumu *MEGAL* tiktāl, ciktāl no pavadvēstulē teksta izriet, ka piegāžu aizliegumi attiecās uz mātessabiedrību darbību un nevis uz meitassabiedrības darbību.
- 80 No visa iepriekšminētā izriet, ka prasītājas nav pierādījušas, ka pavadvēstulēs paredzētie ierobežojumi bija objektīvi nepieciešami galvenā darījuma īstenošanai, proti, gāzesvada *MEGAL* izbūvei un ekspluatācijai.
- 81 Tādējādi, pat nepastāvot vajadzībai pārbaudīt prasītāju argumentus, kas izriet no Tiesas 1986. gada 28. janvāra sprieduma lietā 161/84 *Pronuptia de Paris (Recueil, 353. lpp.)* kļūdainas interpretācijas, ierobežojuma ilguma, materiālās un teritoriālās piemērošanas jomas, kā arī dokumentu neiesniegšanas *Bundeskartellamt*, ir jākonstatē, ka Komisija ir pamatoti uzskatījusi, ka minētās vēstules nevarēja būt likumīgi aksesuāri ierobežojumi.
- 82 Līdz ar to pirmā pamata pirmā daļa ir jānoraida.

– Par otro daļu

- 83 Šajā daļā, kas ir izvirzīta pakārtoti, prasītājas apgalvo, ka attiecīgie uzņēmumi nebija potenciāli konkurenti Vācijā pirms 2000. gada sākuma un Francijā pirms 2002. gada sākuma. Līdz ar to pavadvēstules un *MEGAL* nolīguma 2. pielikums neesot pretēji EKL 81. panta 1. punktam.
- 84 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka EKL 81. panta 1. punkts ir piemērojams tikai konkurencei atvērtām nozarēm, ņemot vērā šajā tiesību normā paredzētos nosacījumus saistībā ar tirdzniecības ietekmēšanu starp dalībvalstīm un konkurences deformēšanu (attiecībā uz līdzīgiem EKL 87. panta 1. punkta nosacījumiem skat. pēc analogijas Vispārējās tiesas 2000. gada 15. jūnija spriedumu apvienotajās lietās T-298/97, T-312/97, T-313/97, T-315/97, no T-600/97 līdz T-607/97, T-1/98, no T-3/98 līdz T-6/98 un T-23/98 *Alzetta u.c./Komisija, Recueil, II-2319. lpp., 143. punkts*).
- 85 Konkurences apstākļu pārbaude balstās ne tikai uz konkurenci, kas pastāv starp attiecīgajā tirgū esošajiem uzņēmumiem, bet arī uz potenciālo konkurenci, lai noskaidrotu, vai, ņemot vērā tirgus struktūru un tā darbību regulējošo ekonomisko un juridisko kontekstu, pastāv faktiskas un konkrētas iespējas, ka attiecīgie uzņēmumi konkurēs savā starpā vai ka attiecīgajā tirgū var parādīties jaunpienācējs, kas konkurēs ar uzņēmumiem, kas jau veic uzņēmējdarbību šajā tirgū (Tiesas 1991. gada 28. februāra spriedums lietā C-234/89 *Delimitis, Recueil, I-935. lpp., 21. punkts*; Vispārējās tiesas 1998. gada 15. septembra spriedums apvienotajās lietās T-374/94, T-375/94, T-384/94 un T-388/94 *European Night Services u.c./Komisija, 137. punkts*, un 2011. gada 14. aprīļa spriedums lietā T-461/07 *Visa Europe un Visa International Service/Komisija, Krājums, II-1729. lpp., 68. punkts*).
- 86 Lai noskaidrotu, vai uzņēmums ir potenciāls konkurents tirgū, Komisijai ir jāpārbauda, vai, nepiemērojot attiecīgo nolīgumu, būtu pastāvējušas reālas un konkrētas iespējas, ka šis uzņēmums ienāktu minētajā tirgū un konkurētu ar uzņēmumiem, kas tajā veic uzņēmējdarbību. Pierādot iepriekšminēto, nevar pamatoties uz vienkāršu hipotēzi, bet tas ir jāpamato vai nu ar faktiem, vai konkrētā tirgus struktūru analīzi. Tādējādi uzņēmumu nevar kvalificēt kā potenciālu konkurentu, ja tā ienākšana tirgū neatbilst rentablai ekonomiskai stratēģijai (šajā ziņā skat. iepriekš 85. punktā minēto spriedumu lietā *Visa Europe un Visa International Service/Komisija, 166. un 167. punkts*).
- 87 No tā obligāti izriet, ka, lai gan uzņēmuma nodomam ienākt tirgū var būt nozīme, lai noteiktu, vai to var uzskatīt par potenciālu konkurentu šajā tirgū, tomēr būtiskais faktors, ar kuru ir jāpamato šī kvalifikācija, ir – vai tam ir spēja ienākt šajā tirgū (iepriekš 85. punktā minētais spriedums lietā *Visa Europe un Visa International Service/Komisija, 168. punkts*).

- 88 Šajā lietā ir jānošķir situācija Francijas gāzes tirgū no situācijas Vācijas gāzes tirgū.
- 89 Pirmkārt, attiecībā uz Francijas tirgu ir skaidrs, ka *GDF* kopš 1946. gada piešķirtais monopols gāzes importa un piegādes jomā tika atcelts vienīgi 2003. gada 1. janvārī, kaut arī termiņš, lai valsts tiesībās transponētu Pirmo gāzes direktīvu, beidzās 2000. gada 10. augustā. Tātad vismaz līdz šim pēdējam minētajam datumam Francijas gāzes tirgū nepastāvēja nekāda konkurence, pat ne potenciāla, un EKL 81. pants nevarēja būt piemērojams attiecīgajai rīcībai šajā tirgū.
- 90 Attiecībā uz laikposmu pēc 2000. gada 10. augusta no apstrīdētā lēmuma 290. apsvēruma izriet, ka sākot no šī datuma noteikti klienti tika atzīti par tiesīgiem un gāzes piegādātāji varēja ienākt Francijas tirgū. Starp citu, prasītājas to neapstrīd ne to rakstveida apsvērumos, ko tās iesniedza Vispārējā tiesā, ne arī to atbildē uz paziņojumu par iebildumiem.
- 91 Jāuzsver, ka šī iespēja mainīt piegādātāju bija divus gadus iepriekš pieņemtās Pirmās gāzes direktīvas sekas. Prasītājas tādējādi varēja sagatavot savu ienākšanu Francijas tirgū sākot no 1998. gada jūnija.
- 92 *Ruhrgas* tātad varēja ienākt Francijas tirgū sākot no 2000. gada augusta. Fakts, ka šī ienākšana tirgū attiecās tikai uz ierobežotu klientu grupu – kā izriet no apstrīdētā lēmuma 12. apsvēruma –, nav pietiekams, lai uzskatītu, ka prasītājām bija liegta reāla un konkrēta iespēja ienākt tirgū.
- 93 Tātad Komisija pamatoti uzskatīja, ka *Ruhrgas* un *GDF* bija potenciālie konkurenti Francijas tirgū sākot no 2000. gada 10. augusta.
- 94 Otrkārt, attiecībā uz Vācijas tirgu Komisija apstrīdētā lēmuma 30. apsvērumā ir atspēkojusi apgalvojumu, ka pirms liberalizācijas *GDF* nekad nav bijusi *Ruhrgas* potenciālā konkurente. Komisija šajā ziņā uzsver, ka Vācijas tiesiskajā regulējumā nekad nav bijis aizlieguma tirgū ienākt jauniem piegādātājiem, taču šajā tiesiskajā regulējumā vēsturiskajiem piegādātājiem vienīgi bija atļauts likt nozīmīgus šķēršļus [citu piegādātāju] ienākšanai tirgū, slēdzot nolīgumus, kas ir atbrīvoti no konkurences tiesiskā regulējuma piemērošanas. Turklāt Komisija norāda, ka atbrīvojums, kas bija piešķirts šiem nolīgumiem, nebija neierobežots, bet bija pakļauts dažiem nosacījumiem. Par nolīgumiem, kuriem lūdza piemērot atbrīvojumu, bija jāpaziņo kompetentajai konkurences iestādei, kas varēja aizliegt nolīgumu, ja ar to tika ļaunprātīgi izmantots likumīgi noteiktais atbrīvojums. Visbeidzot, pamatojoties uz *Wingas* un *Mobil* lietām, Komisija norādīja, ka iespēja konkurēt, pat ja pastāv nopietni šķēršļi ienākšanai tirgū, nav tikai teorētiska. Komisija secina, ka *GDF* bija iespējams pārdot gāzi *Ruhrgas* tradicionālajā apgādes teritorijā, pat ja pastāvēja nopietni šķēršļi ienākšanai tirgū, un tādējādi to varēja uzskatīt par *Ruhrgas* potenciālu konkurenti visā attiecīgajā laikposmā.
- 95 Komisija apstrīdētā lēmuma 294. apsvērumā turklāt uzsvēra, ka nedz 1935. gada *EnWG*, nedz *GWB* 103. pantā ne *Ruhrgas*, ne jebkuram citam vēsturiskajam operatoram nebija paredzēts likumīgs monopols Vācijas teritorijā. Turklāt prasītājas to neapstrīd.
- 96 Prasītājas tomēr uzskata, ka nebija faktiskas, konkrētas un reālas iespējas ienākt tirgū un ka līdz ar to *GDF* nebija potenciāla *Ruhrgas* konkurente. Prasītājas uzskata, ka jebkāda konkurence bija izslēgta pirms liberalizācijas 1998. gada aprīlī un ka praksē *GDF* varēja kļūt par *Ruhrgas* konkurenti Vācijā tikai 2000. gadā.
- 97 Ir jānošķir, pirmkārt, laikposms starp 1980. un 1998. gadu un, otrkārt, laikposms starp 1998. un 2000. gadu.
- 98 Pirmkārt, attiecībā uz laikposmu starp 1980. un 1998. gadu ir jākonstatē, ka pusēm ir skaidrs, ka, pirmkārt, līdz 1998. gada 24. aprīlim attiecībā uz demarkācijas nolīgumiem, proti, tādiem nolīgumiem, ar kuriem sabiedrisko pakalpojumu sabiedrības savstarpēji vienojās nepiegādāt gāzi noteiktā teritorijā, un, otrkārt, uz ekskluzīvās koncesijas nolīgumiem, proti, tādiem nolīgumiem, ar kuriem pašvaldība piešķīra ekskluzīvu koncesiju sabiedrisko pakalpojumu sabiedrībai, kas tai ļauj izmantot pašvaldības zemesgabalus, lai izbūvētu un ekspluatētu gāzes sadales tīklus, tie ar *GWB* 103. panta 1. punktu bija atbrīvoti no minētā likuma normām, ar ko ir aizliegti pret konkurenci vērsti nolīgumi.

- 99 Protams, no apstrīdētā lēmuma 23. apsvēruma izriet, ka, lai šos nolīgumus varētu īstenot, par tiem bija jāpaziņo *Bundeskartellamt*, kam bija pilnvaras tos aizliegt, ja šī iestāde uzskatītu, ka attiecīgais nolīgums ir kvalificējams kā tiesību ļaunprātīga izmantošana. Tomēr, kā izriet no apstrīdētā lēmuma 27. zemsvītras piezīmes, šī iespēja gandrīz nekad nav tikusi izmantota.
- 100 Turklāt no apstrīdētā lēmuma 24. apsvēruma izriet, ka demarkācijas un ekskluzīvās koncesijas nolīgumu kumulatīvas izmantošanas sekas bija tādas, ka faktiski tika izveidotas ekskluzīvas apgādes zonas, kuru iekšienē tikai viens gāzes uzņēmums varēja apgādāt klientus ar gāzi, vienlaikus nepastāvēt likumam, kurā būtu noteikts aizliegums citām sabiedrībām veikt gāzes piegādes.
- 101 Komisija apstrīdētā lēmuma 371. apsvērumā turklāt atzīst, ka vēsturiskajiem piegādātājiem Vācijā bija faktiskais monopols to attiecīgajā piegādes zonā.
- 102 Šādos apstākļos ir jāuzskata, ka vismaz līdz 1998. gada 24. aprīlim Vācijas gāzes tirgum bija raksturīga faktiski teritoriālu monopolu pastāvēšana.
- 103 Jākonstatē, ka šīs situācijas, kas Vācijas gāzes tirgū pastāvēja līdz 1998. gada 24. aprīlim, sekas varēja būt tādas, ka šajā tirgū nepastāvēja nekāda konkurence – ne tikai reāla, bet arī potenciāla. Šajā ziņā jāuzsver, ka jau ir nolemts, ka ģeogrāfiskais monopols, kas bija piešķirts vietējiem gāzes sadales uzņēmumiem, darīja neiespējamu jebkādu reālu konkurenci to starpā (šajā ziņā skat. Vispārējās tiesas 2005. gada 21. septembra spriedumu lietā T-87/05 *EDP/Komisija*, Krājums, II-3745. lpp., 117. punkts).
- 104 Savukārt ne apstrīdētajā lēmumā, ne lietas materiālos nav tādu pierādījumu elementu, ar ko juridiski pietiekami varētu pierādīt, ka attiecīgā nolīguma nepiemērošanas gadījumā un neskatoties uz iepriekš 95.–102. punktā aprakstītajām Vācijas gāzes tirgum raksturīgajām iezīmēm, līdz 1998. gada 24. aprīlim *GDF* bija reāla un konkrēta iespēja ienākt Vācijas gāzes tirgū un konkurēt ar prasītājiem, kā tas ir prasīts iepriekš 85. un 86. punktā minētajā judikatūrā.
- 105 Tādējādi nav nozīmes apstrīdētā lēmuma 294. apsvērumā minētajam apstāklim, ka Vācijā nepastāvēja likumīgs monopols. Lai noteiktu, vai kādā tirgū pastāv potenciāla konkurence, Komisijai ir jāpārbauda, vai pastāv faktiskas un konkrētas iespējas, ka attiecīgie uzņēmumi konkurēs savā starpā vai ka attiecīgajā tirgū var parādīties jaunpienācējs, kas konkurēs ar uzņēmumiem, kas jau veic uzņēmējdarbību šajā tirgū. Šī Komisijas pārbaude ir jāveic, objektīvi pamatojoties uz šīm iespējām, tādējādi nav nozīmes apstāklim, ka šīs iespējas ir izslēgtas tādēļ, ka pastāv monopols, kurš ir tiešā veidā ieviests ar valsts tiesisko regulējumu, vai netieši faktiskās situācijas dēļ, kas rodas, piemērojot šo tiesisko regulējumu.
- 106 Turklāt apstrīdētā lēmuma 30. apsvērumā minētais apgalvojums, ka *GDF* ne tikai bija juridiskas tiesības pārdot gāzi tradicionālajā *Ruhrgas* piegādes teritorijā, bet tas bija arī faktiski iespējams (lai gan pastāvēja ievērojami šķēršļi ienākšanai tirgū), nevar pats par sevi būt pietiekams pierādījums, ka pastāv potenciāla konkurence. Tikai tīri teorētiska iespēja, ka *GDF* ienāks tirgū, nav pietiekama, lai pierādītu šādas konkurences pastāvēšanu. Turklāt šāds apgalvojums balstās uz vienkāršu pieņēmumu un tas nav ar faktiem pietiekami pamatots pierādījums vai konkrētā tirgus struktūru analīze atbilstoši iepriekš 86. punktā minētajai analīzei, tādēļ, kā turpmāk izriet no šī sprieduma 108.–112. punkta, piemēri, kas ir izvirzīti šī apgalvojuma pamatojumam, arī nav atbilstoši.
- 107 Tas pats attiecas uz apstākļiem, kas ir minēti apstrīdētā lēmuma 240. apsvērumā, atbilstoši kuriem attiecīgie uzņēmumi bija nozīmīgi tirgus dalībnieki Eiropas gāzes nozarē un katru no tiem bija jāuzskata par dabīgo konkurentu otra uzņēmuma tirgū vai arī par konkurentiem, kas atrodas izdevīgā situācijā, kam principā ir visas iespējas veiksmīgi ienākt kaimiņa tirgū, vai visbeidzot, ka Vācija un Francija ir cieši saistīti kaimiņu tirgi, kas palielina veiksmīgas izdošanās iespējas. Ar šādu vispārīgu un abstraktu informāciju nevar pierādīt, ka, neskatoties uz Vācijas gāzes tirgū esošo konkurences stāvokli, *GDF* būtu varējusi ienākt šajā tirgū, nepiemērojot attiecīgo nolīgumu.

- 108 Tas pats identiskā pamatojuma dēļ attiecas uz faktiem, kas ir minēti apstrīdētā lēmuma 240. apsvērumā, atbilstoši kuriem attiecīgajiem uzņēmumiem bija spēks, priekšrocības un infrastruktūra, kas nepieciešami, lai ienāktu tirgū, un *GDF* meitassabiedrības *EEG* un *PEG* un *GDF* piederošās mazākumakcionāra daļas sabiedrībās *GASAG* un *VNG* bija vērā ņemamas priekšrocības, lai nostiprinātu savu pozīciju šajā tirgū.
- 109 Turklāt *Wingas* un *Mobil* piemēri, kas minēti apstrīdētā lēmuma 30. un 243. apsvērumā, lai paskaidrotu apgalvojumu, ka iespējas ienākt tirgū nebija tikai tīri teorētiskas, nešķiet atbilstoši.
- 110 Attiecībā uz *Wingas* jānorāda, ka tas ir kopīgs uzņēmums, kas pieder *BASF* un *Gazprom* un kam izdevās ienākt Vācijas gāzes tirgū deviņdesmitajos gados, pateicoties *Gazprom* gāzes piegādēm un plaša jaunu gāzesvadu tīkla izbūvei, kuri tika izvietoti paralēli *Ruhrgas* un citu vēsturisko piegādātāju gāzesvadiem (apstrīdētā lēmuma 30. apsvērumā). Komisija uzskatīja, ka *Wingas* situācija bija netipiska, un savā 1999. gada 29. septembra lēmuma lietā IV/M.1383 – *Exxon/Mobil* (turpmāk tekstā – “*Exxon/Mobil* lēmums”) 100. apsvērumā apgalvoja, ka *Wingas* scenārijam ir maz izredžu atkārtoties, jo šis uzņēmums ir veiksmīga apvienība starp ļoti lielu (iespējams, lielāko) industriālo gāzes patērētāju Vācijā un ļoti lielu Krievijas ražotāju.
- 111 Otrkārt, attiecībā uz *Mobil* jāatgādina, ka šis uzņēmums ienāca Vācijas gāzes tirgū deviņdesmitajos gados, sarunu ceļā iegūstot piekļuvi vēsturisko operatoru pārvaldes tīkliem. Tomēr jākonstatē, ka Komisija pati ir norādījusi, ka *Mobil* stāvoklis Vācijā bija savā ziņā netipisks (skat. *Exxon/Mobil* lēmuma 251. apsvērumu). Komisija tostarp uzsvēra, ka šis uzņēmums saražoja ievērojamu daļu no Vācijas gāzes un bija to uzņēmumu starpā, kas veic uzņēmējdarbību Vācijas gāzes nozarē, un Komisija uzskatīja, ka tas neapšaubāmi bija iemesls, kādēļ šis uzņēmums varēja importēt gāzi Vācijā, kaut arī tā rīcībā nebija augstspiediena gāzesvadu tīkla, un tas tālab, ka šim tīklam varēja piekļūt trešās personas. Komisija turklāt norādīja, ka *Mobil* bija īpašs stāvoklis (skat. *Exxon/Mobil* lēmuma 219. apsvērumu).
- 112 Turklāt Komisijas arguments, ka *Wingas* un *Mobil* ir divi viens no otra ļoti atšķirīgi uzņēmumi, kas pierādot, ka ienākšana tirgū bija iespējama, nav pārliecinošs tiktāl, ciktāl ir pierādīts, ka katra šī uzņēmuma attiecīgais stāvoklis bija netipisks un tam bija maz izredžu tikt atkārtotam.
- 113 Šādos apstākļos, ņemot vērā to īpatnības, *Wingas* un *Mobil* piemēri nav atbilstoši, lai pierādītu reālu un konkrētu iespēju jaunpienācējam iekļūt Vācijas gāzes tirgū un konkurēt ar uzņēmumiem, kas jau veic uzņēmējdarbību.
- 114 Katrā ziņā apstrīdētajā lēmumā nav neviena pierādījuma, tostarp vispārīga, ka laikposmā starp 1980. gada 1. janvāri un 1998. gada 24. aprīli, neskatoties uz apstākļiem, no kuriem izrietēja reģionālu monopolu pastāvēšana Vācijas gāzes tirgū, tranzīta līniju izbūve vai nolīgumu par piekļuvi tīklam uz gāzesvada *MEGAL* ceļam noslēgšana ar vēsturisko operatoru neatbilda rentabli ekonomiskai stratēģijai atbilstoši iepriekš šī sprieduma 86. punktā minētajai judikatūrai un ka tā atbilda reālai un konkrētai iespējai tādām operatoram kā *GDF*, kas bija gāzesvada *MEGAL* līdzīpašnieks, ienākt šajā tirgū un konkurēt ar uzņēmumiem, kas tajā veica uzņēmējdarbību. It īpaši nav neviena elementa, kas ļautu uzskatīt ka *GDF* ienākšana tirgū minētajos veidos varētu notikt pietiekami ātri, lai potenciālās ienākšanas draudi ietekmētu tirgus dalībnieku izturēšanos, vai arī ka šādas ienākšanas izmaksas būtu ekonomiski saprātīgas. Tātad jākonstatē, ka apstrīdētajā lēmumā nav nevienas norādes, kas ļautu uzskatīt, ka Komisija būtu veikusi pārbaudi par to, ka pastāvētu potenciāla konkurence atbilstoši iepriekš šī sprieduma 86. punktā minētās judikatūras prasībām.
- 115 Attiecībā uz Komisijas argumentu, ka Vācijas tirgū katrā ziņā pastāvēja potenciāla konkurence, jo citādi nebūtu bijis vajadzības sagatavot vēstuli *Direktion I*, jānorāda, ka, ņemot vērā iepriekš aprakstītos šķēršļus ienākšanai tirgū, kā arī ienācēju īpatnības, šis apstāklis nav pietiekams, lai pierādītu, ka *GDF* objektīvi bija potenciāls konkurents. Augstākais, ar to var pierādīt, ka *Ruhrgas* baidījās, ka šāda konkurence varētu rasties nākotnē. Turklāt jānorāda, ka vēstule *Direktion G*, kura ietvēra aizliegumu par piegādēm Francijā, tika noslēgta jau 1975. gadā, lai gan pastāvēja likumīgs monopols. Tātad pretēji tam, ko liek noprast Komisija, piegāžu aizlieguma pastāvēšana obligāti nenozīmē, ka vēstules *Direktion I* parakstīšanas datumā pastāvēja potenciāla konkurence.

- 116 Ņemot vērā iepriekš minēto, ir jāuzskata, ka Komisija nav pierādījusi potenciālas konkurences pastāvēšanu Vācijas gāzes tirgū laikposmā no 1980. gada 1. janvāra līdz 1998. gada 24. aprīlim.
- 117 Turklāt, apstrīdētā lēmuma 372. apsvērumā uzsverot, ka, 1998. gada 24. aprīlī atceļot atbrīvojumu no konkurences tiesību normām, kas tika piemērots demarkācijas nolīgumiem, Vācijas likumdevējs ir skaidri noteicis, ka gāzes nozarei ir jābūt atvērta konkurencei pēc šī datuma, Komisija vismaz netieši atzīst, ka pirms šī datuma pats Vācijas likumdevējs uzskatīja, ka gāzes nozare nav atvērta konkurencei, un līdz ar to nepastāvēja nekāda potenciāla konkurence.
- 118 Attiecībā uz laikposmu starp 1998. gada 24. aprīli un 2000. gada 10. augustu ir jāatgādina, ka šajā laikposmā vairs nepastāvēja demarkācijas un ekskluzīvās koncesijas nolīgumiem piemērojama atbrīvojums grozījumu likumos dēļ, kas tika veikti pirms šī laikposma.
- 119 Prasītājas tomēr uzskata, ka Vācijas tirgū nepastāvēja nekāda potenciāla konkurence pirms 2000. gada sākuma.
- 120 Prasītājas savā prasības pieteikumā nav ietvērušas nevienu pierādījumu, lai pamatotu savu apgalvojumu, un ir vienīgi atsaukušās uz apstrīdētā lēmuma 207. apsvērumu, kā arī uz *GDF* atbildi uz paziņojumu par iebildumiem, kas pievienota nevis prasības pieteikumam, bet replikai.
- 121 Savukārt saskaņā ar judikatūru, lai arī atsevišķos jautājumos prasības pieteikumu var pamatot un papildināt, atsaucoties uz tam pievienotajiem materiāliem, vispārēja atsauce uz citiem dokumentiem, pat ja tie ir pievienoti prasības pieteikumam, nevar kompensēt galveno juridisko argumentu, kam ir jābūt ietvertiem prasības pieteikumā, neesamību (Tiesas 1992. gada 31. marta spriedums lietā *C-52/90 Komisija/Dānija*, *Recueil*, I-2187. lpp., 17. punkts, un Vispārējās tiesas 1999. gada 21. maija rīkojums lietā *T-154/98 Asia Motor France u.c./Komisija*, *Recueil*, II-1703. lpp., 49. punkts).
- 122 Tātad nevar pieņemt atsauci uz argumentiem, kurus ir izvirzījusi *GDF* atbildē uz paziņojumu par iebildumiem, kas nav pat ietverta prasības pieteikuma pielikumā.
- 123 Attiecībā uz Vācijas tirgus struktūru, ja arī tā varēja būt šķērslis ienākšanai tirgū laikposmā no 1998. gada 24. aprīļa līdz 2000. gada 10. augustam, tomēr joprojām nav neviena pierādījuma, kas ļautu uzskatīt, ka minētajā laikposmā šī struktūra pati par sevi ļautu pilnībā izslēgt potenciālas konkurences pastāvēšanu Vācijas tirgū.
- 124 Šādos apstākļos jākonstatē, ka ne ar vienu pierādījumu nevar pierādīt, ka Komisija būtu nepamatoti uzskatījusi, ka Vācijas gāzes tirgū laikposmā no 1998. gada 24. aprīļa līdz 2000. gada 10. augustam pastāvēja potenciāla konkurence.
- 125 Ņemot vērā visu iepriekš minēto, pirmā pamata otrā daļa ir jāapmierina tiktāl, ciktāl tā attiecas uz Vācijas gāzes tirgu laikposmā no 1980. gada 1. janvāra līdz 1998. gada 24. aprīlim. Pārējā daļā tā ir jānoraida.

– Par trešo daļu

- 126 Šajā daļā prasītājas apgalvo, ka attiecībā uz Francijas tirgu nevar identificēt nevienu EKL 81. panta pārkāpumu, kas izriet no vēstules *Direktion G*. Šajā ziņā tās apgalvo, ka šīs vēstules tekstā nebija paredzēts piegādes aizliegums, ka no šāda aizlieguma nebūtu nekādas jēgas un ka *E.ON Ruhrgas* ienākšana Francijas tirgū no 2003. gada runā pretim šāda aizlieguma pastāvēšanai.
- 127 Pirmkārt, attiecībā uz vēstules *Direktion G* tekstu jānorāda, ka tam vien, ka šīs vēstules teksts nav identisks vai atbilstošs vēstules *Direktion I* tekstam, nav nozīmes attiecībā uz iespēju, ka Komisija varētu uzskatīt, ka šīm vēstulēm ir līdzīgs mērķis, proti, veikt valstu gāzes tirgu sadali un ierobežot attiecīgo uzņēmumu piekļuvi atbilstošajam valsts tirgum.

128 Tātad jāpārbauda, vai saistībā ar vēstules *Direktion G* saturu Komisija varēja pamatoti uzskatīt, ka minētās vēstules mērķis bija aizliegt *Ruhrgas* Francijā pārdot gāzi, kas ir pārvadīta pa gāzesvadu *MEGAL*. Šajā ziņā jāatgādina, ka vēstules *Direktion G* teksts ir šāds:

“[..]

Pārvades kapacitāte, kas jau ir vai tiks piešķirta [*GDF*] saistībā ar nolīgumu par gāzes pārvadi, attiecas uz gāzi, ko ir nopirkusi vai nopirks [*GDF*] un kas tiks piegādāta [*MEGAL*] un/vai [*MEGAL Finco*] tranzītam priekš [*GDF*] uz Franciju, un kas ir paredzēta patēriņam Francijā.

Pārvades kapacitāte, kas jau ir vai tiks piešķirta *Ruhrgas* saistībā ar nolīgumu par gāzes pārvadi, attiecas uz pārvadi jebkuram citam tranzīta galamērķim, kā arī uz gāzes pārvadi pa gāzesvadu un uz gāzi, kas nāk no gāzesvada Vācijas Federatīvajā Republikā un ir paredzēta patēriņam Vācijas Federatīvajā Republikā, vai uz gāzi, ko ir nopirkusi *Ruhrgas* tranzīta mērķim caur Vācijas Federatīvo Republiku.

[..]”

129 Protams, jānorāda, ka, ņemot vērā vēstules *Direktion G* tekstu, tajā *Ruhrgas* tieši nav aizliegts Francijā pievadīt vai piegādāt gāzi, kas ir tranzītā pārvadīta pa gāzesvadu *Megal*.

130 Tomēr, kā ir norādījusi Komisija apstrīdētā lēmuma 198. apsvērumā, no vēstules *Direktion G* var secināt, ka, ja gāzei, ko *GDF* pārvada pa *MEGAL* gāzesvadu, ir jātiek nogādātai Francijā, tad gāzei, ko pa šo gāzesvadu pārvada *Ruhrgas*, ir jānāk no Vācijas vai arī to ir jāpārvada jebkuram citam tranzīta mērķim, kas nozīmē, ka *Ruhrgas* nevar dot atļauju pievadīt gāzi, kas tiek pārvadīta pa šo gāzesvadu, uz Franciju. Formulējums “pārvad[e] jebkuram citam tranzīta galamērķim” ir jālasa kopā ar iepriekšējo rindkopu, kurā *GDF* tiek piešķirta pārvades kapacitāte gāzei, kas tiek piegādāta “[..] tranzītam priekš [*GDF*] uz Franciju”. Šis formulējums tāpat nozīmē, ka *Ruhrgas* ir transporta kapacitāte, lai piegādātu gāzi tranzītā ar galamērķi citās valstīs, nevis Francijā. Tādējādi atbilstoši minētajai vēstulei gāzei, ko *Ruhrgas* varēja pārvadīt pa gāzesvadu *MEGAL*, bija jābūt paredzētai vai nu patēriņam Vācijā, vai arī tranzītam uz citām valstīm, nevis Franciju.

131 Tātad, pat ja vēstulē *Direktion G* aizliegums *Ruhrgas* pārdot gāzi Francijā nav paredzēts tieši, tajā tomēr ir ierobežotas iespējas to pārvadīt uz šo valsti pa gāzesvadu *MEGAL* un līdz ar to pārdot tajā gāzi, kas nāk no šī gāzesvada.

132 Šādu interpretāciju apstiprina vēstules *Direktion G* lasīšana kopā ar *MEGAL* nolīguma 2. pielikumu. Minētā nolīguma 5. panta 13. punkta a) apakšpunktā tostarp ir paredzēts, ka ieejas un izejas punkti ir minēti šī nolīguma 2. pielikumā un ka *Ruhrgas* ir tiesības ņemt gāzi no *MEGAL* gāzesvada jebkurā izejas punktā. Savukārt šī nolīguma 2. pielikuma 2.2 punktā, kurā ir noteikti šī gāzesvada izejas punkti gāzei, ko pārvada priekš *Ruhrgas*, izejas punkti *Ruhrgas* ir piešķirti tikai Vācijā. *Ruhrgas* nav paredzēts neviens izejas punkts Medelshaimā, kur attiecīgais gāzesvads ir pieslēgts Francijas tīklam. Gāzei, kas tika pārvadīta priekš *Ruhrgas*, tāpat nevarēja būt izejas punkta Francijā, un tāpat to nevarēja pārdot šajā valstī. Tādējādi, kā tiks pierādīts vēlāk šī sprieduma 194. un 195. punktā, šo secinājumu nevar atspēkot ar 2002. gada 21. maija vēstuli, uz ko atsaucas prasītājas.

133 Tātad Komisija nav pieļāvusi kļūdu, apstrīdētā lēmuma 222. apsvērumā uzskatot, ka vēstules *Direktion G* mērķis bija neļaut *Ruhrgas* klientiem Francijā piegādāt gāzi, kas ir pārvadīta pa gāzesvadu *MEGAL*.

134 Turklāt nešķiet pamatots neviens no prasītāju argumentiem, atbilstoši kuriem Komisijas sniegtie pierādījumi apstrīdētajā lēmumā nav piemēroti, lai pamatotu Komisijas interpretāciju.

135 Pirmkārt, prasītāju arguments par vajadzības neesamību pēc piegāžu, kas attiecas uz Franciju, aizlieguma, ņemot vērā *GDF* importa monopolu Francijā, nav pieņemams tiktāl, ciktāl, kā norāda Komisija, šāda aizlieguma mērķis būtu aizstāt iespējamās izmaiņas tiesiskajā regulējumā vai faktiskas

izmaiņas gāzesvada ekspluatācijas laikā. Tas turklāt pilnībā atbilst prasītāju argumentācijai par nepieciešamību sagatavot vēstuli *Direktion I*, neskatoties uz potenciālas konkurences neesamību Vācijas tirgū pirms 1998. gada (skat. turpmāk 147. punktu).

136 Otrkārt, prasītāju arguments par to, ka tās ir ienākušas Francijas tirgū kopš 2003. gada, nav tāds, ar ko var atspēkot Komisijas secinājumu apstrīdētajā lēmumā attiecībā uz vēstules *Direktion G* ierobežojošo raksturu, kas izriet no minētās vēstules teksta, lasot to kopā ar *MEGAL* nolīguma 2. pielikumu.

137 No visa iepriekš minētā izriet, ka pirmā pamata trešā daļa ir jānoraida.

– Par ceturto daļu

138 Šajā daļā prasītājas apgalvo, ka vēstulēm *Direktion I* un *Direktion G* nevar būt mērķis ierobežot konkurenci, jo šīs vēstules ir likumīgi aksesuāri ierobežojumi. Pakārtoti tās uzskata, ka pavadvēstulju mērķis bija neitrāls attiecībā uz tolaik pastāvošo ekonomisko kontekstu.

139 Pirmkārt, ir jānoraida prasītāju arguments par likumīgu aksesuāru ierobežojumu pastāvēšanu, jo, kā izriet no šī sprieduma 60.–82. punkta, vēstules *Direktion I* un *Direktion G* par tādām nevar atzīt.

140 Otrkārt, jāatgādina, ka saskaņā ar EKL 81. panta 1. punktu ar iekšējo tirgu ir nesaderīgi un aizliegti visi nolīgumi uzņēmumu starpā, uzņēmumu apvienību lēmumi un saskaņotas darbības, kas var iespaidot tirdzniecību starp dalībvalstīm un kuru mērķis vai sekas ir nepieļaut, ierobežot vai izkropļot konkurenci iekšējā tirgū.

141 Pret konkurenci vērsta nolīguma mērķis un sekas ir nevis kumulatīvi, bet gan alternatīvi nosacījumi, lai novērtētu, vai uz šādu nolīgumu attiecas EKL 81. panta 1. punktā paredzētais aizliegums. Savukārt saskaņā ar pastāvīgo judikatūru šī nosacījuma alternatīvais raksturs, uz ko norāda saikļa “vai” lietojums, liek vispirms ņemt vērā paša nolīguma mērķi, ievērojot ekonomisko kontekstu, kurā tas ir jāpiemēro. Tomēr gadījumos, kad šī nolīguma satura analīze neatklāj pietiekamu kaitējuma konkurencei pakāpi, ir jāpārbauda tā sekas un, lai uz nolīgumu attiektos aizliegums, jābūt izpildītam nosacījumam kopumam, ar ko tiek pierādīts, ka faktiski konkurence ir tikusi vai nu būtiski ierobežota, vai būtiski izkropļota. No judikatūras arī izriet, ka, ja ir pierādīts, ka nolīgumam piemīt pret konkurenci vērsts mērķis, nav vajadzības izskatīt tā sekas (skat. Tiesas 2009. gada 6. oktobra spriedumu apvienotajās lietās C-501/06 P, C-513/06 P, C-515/06 P un C-519/06 P *GlaxoSmithKline Services u.c./Komisija u.c.*, Krājums, I-9291. lpp., 55. punkts un tajā minētā judikatūra).

142 Lai noteiktu, vai nolīgumam ir pret konkurenci vērsts raksturs, tostarp ir jāņem vērā tā noteikumu saturs, mērķi, ko ar to ir paredzēts sasniegt, kā arī šī nolīguma ekonomiskais un juridiskais konteksts. Turklāt, pat ja pušu nodoms nav nepieciešams elements, lai noteiktu nolīguma ierobežojošo raksturu, nekas neliedz Komisijai vai Savienības tiesām šādu nodomu ņemt vērā (skat. iepriekš 141. punktā minēto spriedumu lietā *GlaxoSmithKline Services u.c./Komisija u.c.*, 58. punkts un tajā minētā judikatūra).

143 Turklāt nolīgumu var uzskatīt par ierobežojošu pat tad, ja konkurences ierobežošana nav tā vienīgais mērķis un tas ir vērsts arī uz citiem leģitīmiem mērķiem (skat. Tiesas 2006. gada 6. aprīļa spriedumu lietā C-551/03 P *General Motors/Komisija*, Krājums, I-3173. lpp., 64. punkts un tajā minētā judikatūra).

144 Visbeidzot, jānorāda, ka Tiesa vairākkārt ir kvalificējusi nolīgumus, kuru mērķis bija sadalīt valstu tirgus atbilstoši valstu robežām vai kuri apgrūtināja valstu tirgu savstarpēju mijiedarbību, tostarp nolīgumus aizliegt vai ierobežot paralēlo eksportu, kā nolīgumus, kuru mērķis ir ierobežot konkurenci EKL 81. panta izpratnē (šajā ziņā skat. iepriekš 141. punktā minēto spriedumu lietā *GlaxoSmithKline Services u.c./Komisija u.c.*, 61. punkts un tajā minētā judikatūra).

- 145 Šajā lietā līdzīgi Komisijai ir jānorāda, ka tāda gāzesvada kā *MEGAL* izbūve ir lietošanai ļoti ilgam laikam paredzēta investīcija, tā kā *Ruhrgas* ir paziņojusi, ka šajā gāzesvadā ieguldīto investīciju amortizācijas ilgums esot 25 gadi, un Komisija ir apstiprinājusi, ko neapstrīdēja arī prasītājas, ka parastais gāzesvada izmantošanas ilgums ir no 45 līdz 65 gadiem.
- 146 Turklāt jākonstatē, ka, ņemot vērā EKL 2. un 3. pantu redakcijā, kas bija spēkā laikā, kad tika parakstītas vēstules *Direktion G* un *Direktion I*, Kopienas mērķis jau toreiz bija izveidot kopēju tirgu, kas nozīmētu tostarp, ka starp dalībvalstīm tiek atcelti preču importa un eksporta kvantitatīvie ierobežojumi, kā arī citi pasākumi ar līdzvērtīgu iedarbību. Turklāt šajā laikā Tiesai jau bija bijusi izdevība uzsvērt, ka valstu tirgu izolēšana ir pretrunā vienam no galvenajiem Līguma mērķiem, kas ir sapludināt valstu tirgus vienotā tirgū (šajā ziņā skat. Tiesas 1974. gada 3. jūlija spriedumu lietā 192/73 *Van Zuylen, Recueil*, 731. lpp., 13. punkts).
- 147 Šādos apstākļos jāpieņem, ka pavadvēstūļu parakstīšanas laikā nevarēja izslēgt, ka ilgtermiņā var notikt liberalizācija un tā bija viena no saprātīgi paredzamām perspektīvām. To, starp citu, būtībā apstiprina *E.ON*, kas savā atbildē uz paziņojumu par iebildumiem, kā izriet no apstrīdētā lēmuma 245. apsvērums, norādīja, ka vēstule *Direktion I* tika pieņemta “kā piesardzības pasākums [..], lai izvairītos no tā, ka projektu apdraudētu pat tīri teorētiski riski, kas saistīti ar juridiskajiem un ekonomiskajiem apstākļiem, kurus nevarēja pilnībā izslēgt”. Prasītājas to ir atzinušas arī savos rakstveida apsvērumos.
- 148 Tātad vēstūļu *Direktion G* un *Direktion I* mērķi nevar kvalificēt kā neitrālu tiktāl, ciktāl to mērķis bija sadalīt tirgus attiecīgo uzņēmumu starpā gadījumā, ja notiktu izmaiņas juridiskajos vai faktiskajos apstākļos, un tostarp gadījumā, ja tiktu liberalizēti Francijas un Vācijas tirgi. Tātad Komisija apstrīdētā lēmuma 227. apsvērumā ir pamatoti uzskatījusi, ka minēto vēstūļu mērķis bija vērsts pret konkurenci.
- 149 Līdz ar to pirmā pamata ceturtā daļa ir jānoraida.
- Par piekto daļu
- 150 Šajā daļā prasītājas apgalvo, ka vēstules *Direktion G* un *Direktion I*, kā arī *MEGAL* nolīguma 2. pielikums nevarēja ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm.
- 151 Šajā ziņā jāatgādina, ka EKL 81. panta 1. punkts ir piemērojams tikai tādiem nolīgumiem, kas var ietekmēt tirdzniecību dalībvalstu starpā. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru lēmums, nolīgums vai darbība var ietekmēt tirdzniecību dalībvalstu starpā tikai tad, ja, ņemot vērā tiesisko un faktisko apstākļu kopumu, ar pietiekamu iespējamības pakāpi var paredzēt, ka tie tieši vai netieši, faktiski vai potenciāli var ietekmēt tirdzniecības plūsmas dalībvalstu starpā tādējādi, ka tas var negatīvi ietekmēt vienotā starp dalībvalstīm izveidotā tirgus mērķu īstenošanu (skat. Tiesas 2006. gada 23. novembra spriedumu lietā *C-238/05 Asnef-Equifax un Administración del Estado*, Krājums, I-11125. lpp., 34. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 152 Tādējādi ietekme uz Kopienas iekšējo tirdzniecību parasti izriet no vairāku apstākļu apvienojuma, no kuriem katrs atsevišķi var arī nebūt noteicošais. Lai pārbaudītu, vai aizliegta vienošanās ievērojami ietekmē tirdzniecību starp dalībvalstīm, tā ir jāpārbauda tās ekonomiskajā un tiesiskajā kontekstā (skat. iepriekš 151. punktā minēto spriedumu lietā *Asnef-Equifax un Administración del Estado*, 35. punkts un tajā minētā judikatūra). Šajā ziņā nav nozīmes tam, vai aizliegtās vienošanās ietekme uz tirdzniecību ir nelabvēlīga, neitrāla vai labvēlīga. Konkurences ierobežojums var ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm, ja tas var izjaukt tirdzniecības plūsmu parasto virzību, kāda tām citādi būtu (šajā ziņā skat. Tiesas 1980. gada 29. oktobra spriedumu apvienotajās lietās no 209/78 līdz 215/78 un 218/78 *van Landewyck u.c./Komisija, Recueil*, 3125. lpp., 172. punkts).
- 153 Turklāt ar aizliegtas vienošanās spēju ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm, proti, tās potenciālo ietekmi, pietiek, lai tā ietilptu EKL 81. panta piemērošanas jomā, un nav jāpierāda tās faktiskā ietekme uz tirdzniecību (Tiesas 1999. gada 21. janvāra spriedums apvienotajās lietās *C-215/96 un C-216/96*

Bagnasco u.c., Recueil, I-135. lpp., 48. punkts, un Vispārējās tiesas 2006. gada 14. decembra spriedums apvienotajās lietās no T-259/02 līdz T-264/02 un T-271/02 *Raiffeisen Zentralbank Österreich u.c./Komisija*, Krājums, II-5169. lpp., 166. punkts). Tomēr aizliegtās vienošanās potenciālajai ietekmi uz starpvalstu tirdzniecību jābūt būtiskai vai, citiem vārdiem, tā nevar būt nenozīmīga (šajā ziņā skat. Tiesas 1998. gada 28. aprīļa spriedumu lietā C-306/96 *Javico, Recueil*, I-1983. lpp., 12. un 17. punkts).

- 154 Pie tam aizliegtas vienošanās, kas aptver visu dalībvalsts teritoriju, sekas izpaužas kā tirgus sadalīšanas valsts mērogā pastiprināšana, šādi kavējot ar EK līgumu iecerēto ekonomisko mijiedarbību (iepriekš 151. punktā minētais spriedums lietā *Asnef-Equifax un Administración del Estado*, 37. punkts).
- 155 Šajā lietā jākonstatē, ka, tā kā Komisija nav pierādījusi potenciālas konkurences pastāvēšanu Vācijas gāzes tirgū no 1980. gada 1. janvāra līdz 1998. gada 24. aprīlim (skat. iepriekš 116. punktu) un tā kā ir skaidrs, ka Francijas tirgus konkurencei bija slēgts vismaz līdz 2000. gada augustam, Komisija ir kļūdaini secinājusi, ka nolīgums un attiecīgās darbības varēja būtiski ietekmēt iekšējo tirdzniecību dalībvalstu starpā pirms 1998. gada 24. aprīļa.
- 156 Tas tā ir vēl jo vairāk tāpēc, ka Komisija savu secinājumu šajā ziņā ir pamatojusi, kā tas izriet no apstrīdētā lēmuma 263. apsvēruma, tostarp ar faktu, ka minētais nolīgums un attiecīgās darbības traucēja pārrobežu konkurenci Vācijas un Francijas gāzes tirgos. Savukārt, tā kā abos šajos tirgos nebija konkurences, to arī nevarēja traucēt un līdz ar to tirdzniecība starp dalībvalstīm nevarēja tikt ietekmēta.
- 157 Turpretī ir jānoraida prasītāju argumenti par tirdzniecības starp dalībvalstīm ietekmēšanu laikposmā no 1998. gada 24. aprīļa līdz 2000. gada 10. augustam, jo potenciālas konkurences pastāvēšana Vācijas gāzes tirgū nav tikusi pamatoti apstrīdēta (skat. iepriekš 124. punktu) un tādējādi tās ierobežošana varēja būtiski ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm.
- 158 Tātad pirmā pamata piektā daļa ir daļēji jāapmierina.

– Par sesto daļu

- 159 Prasītājas uzskata, ka, ja Komisija apstrīdētajā lēmumā ir vēlējusies ar pretrunīgiem apsvērumiem apgalvot, ka saziņa starp attiecīgajiem uzņēmumiem laikā no 1999. gada līdz 2005. gadam bija saskaņotas darbības vai no pavadvēstulēm neatkarīgi nolīgumi, tad tā ir pārkāpusi EKL 81. panta 1. punktu.
- 160 Šajā lietā no apstrīdētā lēmuma izriet, ka Komisija nav uzskatījusi, ka saziņa laikposmā no 1999. gada līdz 2005. gadam bija no pārkāpuma, kas ir radies vēstulju *Direktion G* un *Direktion I* dēļ, neatkarīgi pārkāpumi (skat. it īpaši apstrīdētā lēmuma 162. un 163. apsvērumu). Komisija turklāt to apstiprina savos rakstveida apsvērumos.
- 161 Turklāt attiecībā uz prasītāju argumentu, kas attiecas uz pretrunām apstrīdētajā lēmumā, jānorāda, ka apstrīdētā lēmuma 177., 199. un 223. apsvērums ir jālasa kopā ar apsvērumiem, kas atrodas pēc vai pirms minētajiem apsvērumiem, un ka tajos ir precizēts, ka identificētie nolīgumi un saskaņotās darbības izrietēja no *MEGAL* nolīguma un vēstulēm *Direktion G* un *Direktion I* (skat. it īpaši apstrīdētā lēmuma 178., 181., 197. un 198. apsvērumu).
- 162 Līdz ar to prasītāju izvirzītā [pirmā pamata] sestā daļa ir jānoraida.
- 163 Katrā ziņā prasītāju argumenti nav pamatoti, jo Komisija apstrīdētajā lēmumā ir pierādījusi, ka attiecīgie uzņēmumi apmainījās ar informāciju par stratēģiju, ko tie plānojuši īstenot viens otra attiecīgajā tirgū (skat. it īpaši apstrīdētā lēmuma 84., 87., 120., 121. un 180. apsvērumā minētos dokumentus).

- 164 Pretēji tam, ko apgalvo prasītājas, attiecīgie uzņēmumi tik tiešām apmainījās ar attiecīgu informāciju konkurences jomā. Šī apmaiņa ar informāciju notika saistībā ar vispārēju plānu, un par to tika sistemātiski rīkotas sanāksmes, jo, pirmkārt, tās attiecās uz konkurenci starp attiecīgajiem uzņēmumiem Francijā un Vācijā un, otrkārt, par tām rīkoja regulāras sanāksmes, kā liecina “Pārskata” sanāksmes, kas ir minētas apstrīdētā lēmuma 63., 97., 114., 116., 121., 122., 131. un 132. apsvērumā. Prasītāju argumentam, ka šī apmaiņa nenotika starp vadītājiem vai ekspertiem, bet gan dažādu darbinieku starpā, nav nozīmes, jo ar to nevar apstrīdēt minētās apmaiņas ar informāciju pret konkurenci vērsto raksturu. Turklāt, kaut arī daudzās no šīm sanāksmēm tika apspriestas likumīgas sarunu tēmas, ar to tomēr nevar attaisnot sanāksmes, ar kurām tika ieviesta arī saskaņota darbība, kas ir aizliegta ar EKL 81. panta 1. punktu.
- 165 Līdz ar to [pirmā pamata] sestā daļa ir jānoraida kā neefektīva un katrā ziņā kā nepamatota.
- 166 No visa iepriekš minētā izriet, ka šī pamata otrā un piektā daļa ir daļēji jāapmierina un pārējā daļā šis pamats ir jānoraida.
- 167 Līdz ar to apstrīdētā lēmuma 1. pants ir jāatceļ tiktāl, ciktāl tajā ir konstatēts, ka ir noticis pārkāpums, kas veikts Vācijā starp 1980. gada 1. janvāri un 1998. gada 24. aprīli.

Otrais pamats par kļūdu tiesību piemērošanā, kas pieļauta, vērtējot pārkāpuma ilgumu

- 168 Ar šo pamatu, ar kuru prasītājas pakārtoti apstrīd Komisijas vērtējumu saistībā ar attiecīgā pārkāpuma ilgumu, tās vēlas apgalvot, pirmkārt, ka attiecīgie uzņēmumi sākot no 2001. gada decembra vai 2002. gada janvāra un, iespējams, pat agrāk, bet, vēlākais, 2004. gada 13. augustā ir atcēlušī nolīgumus, kuru dēļ ir noticis minētais pārkāpums, un, otrkārt, ka minēto uzņēmumu vēlākā rīcība nenorāda uz minēto nolīgumu tālāku ievērošanu.
- Par attiecīgā pārkāpuma izbeigšanu
- 169 Jāatgādina, ka Komisijai ir jāsniedz pierādījumi par tās konstatēto pārkāpumu un jānodrošina pierādījumi, ar ko atbilstošā juridiskā līmenī var pierādīt, ka pastāv pārkāpuma sastāvu veidojoši fakti (skat. Vispārējās tiesas 2004. gada 8. jūlija spriedumu apvienotajās lietās T-67/00, T-68/00, T-71/00 un T-78/00 *JFE Engineering u.c./Komisija*, Krājums, II-2501. lpp., 173. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 170 Šajā ziņā no pastāvīgās judikatūras izriet, ka Komisijai ir jāpierāda ne tikai aizliegtas vienošanās pastāvēšana, bet arī tās ilgums (skat. Vispārējās tiesas 2005. gada 29. novembra spriedumu lietā T-62/02 *Union Pigments/Komisija*, Krājums, II-5057. lpp., 36. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 171 Turklāt, izskatot prasību atcelt tiesību aktu saskaņā ar EKL 230. pantu, Savienības tiesa var tikai pārbaudīt apstrīdētā akta likumību (iepriekš 169. punktā minētais spriedums apvienotajās lietās *JFE Engineering u.c./Komisija*, 174. punkts).
- 172 Tādējādi attiecībā uz prasību par Komisijas lēmuma, ar ko konstatēts konkurences tiesību normu pārkāpums un uzlikti naudas sodi tā adresātiem, atcelšanu tiesas pienākums ir novērtēt, vai pierādījumi un pārējā informācija, uz ko savā lēmumā atsaucas Komisija, ir pietiekami, lai pierādītu pārmestā pārkāpuma pastāvēšanu (skat. iepriekš 169. punktā minēto spriedumu apvienotajās lietās *JFE Engineering u.c./Komisija*, 175. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 173 Turklāt jāatgādina, ka tiesas šaubām ir jābūt vērstām par labu uzņēmumam – lēmuma par pārkāpuma atzīšanu adresātam. Tādējādi tiesa nevar secināt, ka Komisija ir juridiski pietiekami pierādījusi attiecīgā pārkāpuma pastāvēšanu, ja par šo jautājumu tai vēl ir šaubas, tostarp attiecībā uz prasību atcelt lēmumu, ar ko ir uzlikts naudas sods (skat. iepriekš 169. punktā minēto spriedumu apvienotajās lietās *JFE Engineering u.c./Komisija*, 177. punkts un tajā minētā judikatūra).

- 174 Tādējādi Komisijai ir jānorāda precīzi un saskaņoti pierādījumi, lai pamatotu stingru pārliecību, ka pārkāpums ir izdarīts (skat. iepriekš 169. punktā minēto spriedumu apvienotajās lietās *JFE Engineering u.c./Komisija*, 179. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 175 Tomēr ir svarīgi uzsvērt, ka katram Komisijas iesniegtajam pierādījumam nav noteikti jāatbilst šiem kritērijiem attiecībā uz katru pārkāpuma aspektu. Pietiek, ja pierādījumu kopums, uz ko iestāde atsaucas, kopumā ņemot atbilst šai prasībai (skat. iepriekš 169. punktā minēto spriedumu apvienotajās lietās *JFE Engineering u.c./Komisija*, 180. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 176 Turklāt saskaņā ar pastāvīgo judikatūru, lai pietiekami pierādītu, ka uzņēmums ir aizliegtas vienošanās dalībnieks, pietiek pierādīt, ka attiecīgais uzņēmums ir piedalījies sanāksmēs, kurās tikuši noslēgti pret konkurenci vērsti nolīgumi, un nav aktīvi pret tiem iebildis. Ja piedalīšanās šādās sanāksmēs ir pierādīta, šī uzņēmuma pienākums ir norādīt uz tādām pazīmēm, kas liecina, ka, piedaloties sapulcē, tam nav bijis nodoma vērsties pret konkurenci, pierādot, ka tas saviem konkurentiem ir norādījis, ka tas sapulcē piedalās ar atšķirīgu mērķi (skat. Tiesas 2009. gada 19. marta spriedumu lietā *C-510/06 P Archer Daniels Midland/Komisija*, Krājums, I-1843. lpp., 119. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 177 Līdz ar to, lai novērtētu, vai attiecīgais uzņēmums ir vēlējis norobežoties no prettiesiskā nolīguma, noteicošais ir tas, kā citi aizliegtās vienošanās dalībnieki ir sapratuši tā nolūku (skat. iepriekš 176. punktā minēto spriedumu lietā *Archer Daniels Midland/Komisija*, 120. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 178 Prasītāju argumenti attiecībā uz attiecīgā pārkāpuma pārtraukšanu ir jāpārbauda atbilstoši šiem apsvērumiem.
- 179 Pirmkārt, attiecībā uz apgalvoto attiecīgā pārkāpuma pārtraukšanu pirms 2001. gada beigām ir jāuzsver, ka prasītājas atzīst, ka nav neviena tieša pierādījuma, ka kāds no attiecīgajiem uzņēmumiem būtu norobežojies no attiecīgajiem nolīgumiem, bet tās atsaucas uz atzīmi, kas izdarīta par 1999. gada 4. februāra sanākumi, no kuras izriet, ka darba grupas sanāksmē par *MEGAL* tarifiem dažas personas no *GDF* vēlējās, lai tiktu ņemta vērā iespēja atsevišķai gāzes tirdzniecībai no *MEGAL* gāzesvada Vācijā. *GDF* arī esot norādījusi, ka tās mērķis ir optimizēt savu gāzes pārvadītāja un akcionāra pozīciju un gadījumā, ja tiktu grozīti noteikumi trešo personu piekļuvei, *GDF* vajadzētu aizstāvēt savas intereses, vienlaikus ņemot vērā vēsturiskās saiknes ar *Ruhrgas*.
- 180 Jākonstatē, ka apgalvojumi atzīmē par 1999. gada 4. februāra sanākumi, kas attiecas uz *GDF* pozīcijas optimizāciju, ir nepietiekami, lai nepārprotami pierādītu, ka *Ruhrgas* vai *GDF* ir norobežojušās no attiecīgajiem nolīgumiem.
- 181 Turklāt, kā norādīja Komisija, pastāv vēl citi pierādījumi par to, ka 2000. gadā attiecīgie nolīgumi netika uzskatīti par novecojušiem vai tādiem, kas nerada sekas. Šajā ziņā divos *GDF* 2000. gada 9. un 17. februāra iekšējos e-pastos, kas ir minēti apstrīdētā lēmuma 65. apsvērumā, ir tiešas atsauces uz vēstulēm *Direktion G* un *Direktion I*, norādot, ka pirmā no minētajām vēstulēm lūdzinās “plašai tirgus sadalei” attiecīgo uzņēmumu starpā, “kas liek uzdot jautājumu par šāda dokumenta juridisko spēku (nav spēkā!)”, un ka ar otro minēto vēstuli, kas tiek nosaukta par “lielisku”, minētie uzņēmumi ir vienojušies par to, lai *GDF* (tieši vai netieši) nepieģādātu gāzi klientiem, kas atrodas Vācijā.
- 182 Prasītāju arguments, ka *GDF* 2000. gada 9. un 17. februāra iekšējie e-pasti attiecas uz *GDF* un līdz ar to tiem neesot nozīmes saistībā ar *Ruhrgas*, ir jānoraida. Neviena tiesību norma, ne arī vispārējais tiesību princips neliedz Komisijai, vērsties pret uzņēmumu, atsaukties uz citu apsūdzēto uzņēmumu paziņojumiem. Pretējā gadījumā Komisijas pienākums pierādīt darbības, ar ko pārkāpts EKL 81. un 82. pants, būtu neiespējams un nesavienojams ar uzdevumu pārraudzīt šo noteikumu pienācīgu piemērošanu, kas tai izvirzīts EK līgumā (skat. iepriekš 169. punktā minēto spriedumu apvienotajās lietās *JFE Engineering u.c./Komisija*, 192. punkts un tajā minētā judikatūra, un 2008. gada 8. jūlija spriedumu lietā *T-54/03 Lafarge/Komisija*, Krājumā nav publicēts, 57. punkts un tajā minētā

judikatūra). Tas pats attiecas uz cita apsūdzēta uzņēmuma iekšējiem dokumentiem. Iekšējie ziņojumi, kas tika atrasti pārbaudes laikā viena apsūdzētā uzņēmuma telpās, var tikt izmantoti kā pierādījums pret citu apsūdzēto uzņēmumu (šajā ziņā skat. Vispārējās tiesas 1991. gada 24. oktobra spriedumu lietā T-3/89 *Atochem*/Komisija, *Recueil*, II-1177. lpp., 31.–38. punkts, un 2003. gada 11. decembra spriedumu lietā T-59/99 *Ventouris*/Komisija, *Recueil*, II-5257. lpp., 91. punkts). Turklāt, ņemot vērā tieši šo attiecīgo saskaņoto darbību veidu un no tā izrietošās grūtības attiecībā uz pierādījumu savākšanu, Komisijai nevar uzlikt pienākumu pamatoties tikai uz dokumentiem, ar ko ir apmainījušies attiecīgie uzņēmumi vai kas tiem pieder. Tātad Komisija var pamatoties uz attiecīgo uzņēmumu iekšējiem dokumentiem, ja ar tiem var pierādīt pārkāpuma pastāvēšanu.

- 183 Turklāt tālāk 184.–240. punktā tiks pierādīts, ka vairāki vēlāki dokumentāri pierādījumi, no kuriem dažus dokumentus ir sagatavojuši pirmā prasītāja, runā pretī prasītāju argumentam, ka attiecīgie uzņēmumi sākot no 2001. gada ir norobežojušies no attiecīgajiem nolīgumiem.
- 184 Turklāt *GDF* konkurējošais piedāvājums sākot no 2000. gada, ņemot vērā iepriekš minētos pierādījumus, nav pietiekams, lai pierādītu nepārprotamu un publisku norobežošanos no attiecīgajiem nolīgumiem, un vēl jo vairāk tādēļ, ka aizliegtajās vienošanās daži to dalībnieki regulāri pārkāpj nolīgumu, lai to izmantotu sev par labu (šajā ziņā skat. iepriekš 182. punktā minēto spriedumu lietā *Lafarge*/Komisija, 773. punkts un tajā minētā judikatūra). Turklāt šāda piedāvājuma pastāvēšana ir jāpadarā stipri relatīva, jo, kā izriet no apstrīdētā lēmuma 73. un 74. apsvēruma, *GDF* sāka pārdot gāzi Vācijas tirgū tikai 2001. gadā. Starp 2001. un 2005. gadu pārdošanas apjomi bija ļoti zemi, un *GDF* atturējās pārdot ievērojamu daudzumu Vācijas dienvidos (proti, zonā, uz kuru attiecas gāzesvads *MEGAL*) līdz 2005. gada oktobrim.
- 185 No iepriekš minētā izriet, ka prasītāju argumenti, ar ko tās apgalvo, ka aizliegtā vienošanās tika izbeigta pirms 2001. gada decembra, ir jānoraida.
- 186 Otrkārt, lai pierādītu attiecīgā pārkāpuma izbeigšanu sākot no 2001. gada beigām vai 2002. gada sākuma, prasītājas galvenokārt pamatojas uz faksu, ko *Ruhrigas* nosūtīja *GDF* 2002. gada 7. janvārī un kas norādot, ka vēstules *Direktion G* un *Direktion I* ir jāuzskata par “novecojušām”, tādējādi izbeidzot pārkāpumu.
- 187 Šajā ziņā vispirms jānorāda, ka fakss, ko *Ruhrigas* nosūtīja *GDF* 2002. gada 7. janvārī, bija 2001. gada 14. decembrī notikušās sanāksmes starp attiecīgajiem uzņēmumiem turpinājums. Minētā faksa titullapā ir norādīts, ka tam ir pievienots attiecīgo uzņēmumu starpā pastāvošo nolīgumu saraksta projekts un minēta attieksme, kāda jāpiemēro to attiecīgajiem noteikumiem saistībā ar “ieguvēja izmantošanas tiesību” konceptu. Attiecīgā faksa pielikumā ir ietverts *MEGAL* nolīguma noteikumu uzskaitījums, tā pielikumi un pavadvēstules, tostarp vēstules *Direktion G* un *Direktion I*. Katras šī pielikuma lapas augšā ir uzraksts “Jaunā *MEGAL* struktūra – pamatlīguma un saistīto līgumu transformācija jaunā konsorcijs nolīgumā”. Vēstule *Direktion G* tajā tiek aprakstīta kā tāda, kuras saturs ir attiecīgo uzņēmumu uzņemtās “saistības attiecībā uz kapacitāti”, jo radās jautājums, vai ar “trešām pusēm [var] slēgt nolīgumus par [gāzes] pārvadi pa *MEGAL* [gāzesvadu]”. Tajā tiek aprakstīts, ka vēstules *Direktion I* priekšmets ir fakts, ka *GDF* Vācijā neveiks piegādi vai pievadi. Attiecībā uz to, kā attiekties pret šīm vēstulēm, faksā attiecībā uz minēto vēstuli pieminēšanu ir lietots vārds “novecojis”.
- 188 Lasot kopsakarā un ņemot vērā to kontekstu, jāuzskata, ka *Ruhrigas* 2002. gada 7. janvārī nosūtītajā faksā *GDF* attiecīgie uzņēmumi nevis uzskatīja vēstules *Direktion G* un *Direktion I* par jau novecojušām, bet vienīgi norādīja, ka šie uzņēmumi bija iecerējuši, ka šīs vēstules zaudēs aktualitāti situācijā, kurā būs noslēgts jaunais nolīgums, par kuru tolaik notika sarunas. Patiesībā vārds “novecojis” norāda, ka attiecīgie uzņēmumi uzskatīja, ka nav vajadzīgs iekļaut šāda veida noteikumus jaunajā nolīgumā. To apstiprina fakts, ka attiecībā uz noteikumiem, par kuriem vārds “novecojis” netiek tieši lietots, ir skaidri norādīts, ka tos ir jāiekļauj jaunajā nolīgumā vai tā pielikumos, vajadzības gadījumā tos grozot. Turklāt minētā faksa titullapā ir norādīts, ka tas attiecas uz jau “pastāvošiem nolīgumiem”. Tātad Komisija apstrīdētā lēmuma 80. apsvērumā ir pamatoti uzskatījusi, ka šajā faksā

bija atsauce uz to, kādu nozīmi nākotnē vajadzētu piešķirt šim pavadvēstulēm saistībā ar jauno *MEGAL* nolīgumu un "ieguvēja izmantošanas tiesību" jēdzienu. Tātad no minētā faksa nevar secināt, ka attiecīgie uzņēmumi tā nosūtīšanas dienā uzskatīja vēstules *Direktion G* un *Direktion I* par novecojušām.

- 189 Fakts, ka Komisija apstrīdētā lēmuma 80. apsvērumā ir norādījusi, ka *Ruhrigas* 2002. gada 7. janvārī nosūtītā faksa *GDF* interpretācija "n[ebija] pilnīgi skaidra", nevar atspēkot šo secinājumu un radīt šaubas par labu prasītājam. Patiesībā šo teikumu ir jālasa kopā ar pārējo minētā apsvēruma tekstu, no kura nepārprotami izriet, ka ar minēto faksu nevarēja pierādīt, ka attiecīgie uzņēmumi tajā laikā uzskatīja pavadvēstules par novecojušām.
- 190 Pilnības labad ir jānorāda, ka *MEGAL* nolīguma 2. pielikuma 2.1 punktā, kurā ir noteikti šī gāzesvada izejas punkti gāzei, ko pārvada *GDF*, šim uzņēmumam uz Francijas un Vācijas robežas ir piešķirts tikai viens gāzesvada *MEGAL* izejas punkts un neviens Vācijā. Šis nolīguma noteikums tātad apstiprina, ka *GDF* nebija iespējams iegūt gāzi no *MEGAL* gāzesvada, kas izriet no vēstules *Direktion I*. Savukārt faksā, ko 2002. gada 7. janvārī *Ruhrigas* nosūtīja *GDF*, nebija norādīts, ka šī vēstule tiks uzskatīta par "novecojušu", bet ka to būs "jāiekleļauj gāzesvada aprakstā".
- 191 Turpmāk attiecībā uz prasītāju argumentu par nepietiekamo pierādījuma spēku *Ruhrigas* iekšējā "konspekta" piezīmei, gatavojoties 2001. gada 20. decembra "Pārskata" sanāksmei, un *GDF* 2002. gada 24. septembra iekšējai piezīmei, ko Komisija ir minējusi apstrīdētā lēmuma 115. un 116. apsvērumā, ir jānorāda, ka, kaut arī šajos dokumentos nav tiešas atsauces uz vēstulēm *Direktion G* un *Direktion I*, šie dokumenti rāda, ka *Ruhrigas* un *GDF* nebija nodoma vienam pret otru iesaistīties agresīvā konkurencē. Tādējādi 2001. gada 20. decembra sanāksmi sagatavojošā piezīmē ir minēts, ka *Ruhrigas* šajā sanāksmē vēlējās norādīt *GDF*, ka Parīzē ir atvērta *E.ON* tirdzniecības vieta, kuras uzdevums bija rādīt, ka šis uzņēmums darbojas Francijā, un nevis agresīvi ienākt Francijas tirgū. Tāpat 2002. gada 24. septembra piezīmē ir minēts, ka *GDF* uzskata, ka lielajiem Vācijas operatoriem ir vajadzīgi "alibi" Vācijā, lai pierādītu, ka tirgus ir atvērts un ka attiecīgajiem uzņēmumiem var būt kopīga interese noslēgt "darījumu ar stingru stratēģisku saturu", kas tiem ļaus apmainīties ar pozīcijām Eiropā.
- 192 Tātad Komisija apstrīdētā lēmuma 114. apsvērumā ir pamatoti uzskatījusi, ka lietas materiāli rāda, ka attiecīgie uzņēmumi tos pretnostatošo konkurenci uzskatīja par kopīgu problēmu pat tad, kad tā neattiecās uz gāzi, kas tika pārvadīta pa *MEGAL* gāzesvadu.
- 193 Visbeidzot, ir jānorāda prasītāju argumenti attiecībā uz nepareizo novērtējumu pierādījumiem par laiku pēc *E.ON Ruhrigas* 2002. gada 7. janvārī nosūtītā faksa *GDF*.
- 194 Attiecībā uz 2002. gada 13. un 21. maija saraksti attiecīgo uzņēmumu starpā Komisija apstrīdētā lēmuma 81. apsvērumā uzskatīja, ka tā apstiprināja, ka *Ruhrigas* uzskatīja vēstuli *Direktion G* par saistošu un neviens no attiecīgajiem uzņēmumiem nebija lāvis noprast, ka šī vēstule un vēstule *Direktion I* būtu novecojušas. Nav neviena pierādījuma, kas ļautu atspēkot šo vērtējumu. Vēstulē, ko *Ruhrigas* nosūtīja *GDF* 2002. gada 21. maijā, atbildot uz *GDF* 2002. gada 13. maija vēstuli, ir tieša atsauce uz vēstuli *Direktion G*, norādot, ka gāzes pārvade trešajam uzņēmumam pa *MEGAL* gāzesvadu ir pilnīgi atbilstoša minētajai vēstulei. Savukārt, ja šī vēstule tiktu uzskatīta par novecojušu un tādu, kas nav saistoša attiecīgajiem uzņēmumiem, tad *Ruhrigas* nebūtu norādījusi, ka attiecīgā gāzes pārvade ir atbilstoša šai vēstulei.
- 195 Prasītāju argumentu, ka *Ruhrigas* ir pieminējusi vēstuli *Direktion G* tikai pakārtoti un tikai attiecīgās vēstules 3. punktā, nekādi neapstiprina 2002. gada 21. maija vēstules saturu, kurā ir tieši citēts fragments no vēstules *Direktion G*, *Ruhrigas* neprecizējot, ka tā citē šo vēstuli pakārtoti. Katrā ziņā, pat ja pieņemtu, ka *Ruhrigas* būtu atsaukusies uz vēstuli *Direktion G* tikai pakārtoti un tikai minētās vēstules 3. punktā, ar to nevar pierādīt, ka pirmā prasītāja uzskatīja šo vēstuli par novecojušu, bet tieši otrādi – tas apstiprina, ka tā uzskatīja šo vēstuli par piemērojamu tās attiecībās ar *GDF*.

- 196 Turklāt no *Ruhrgas* 2002. gada 23. maija sanāksmes protokola skaidri izriet, ka *GDF* apliecināja, ka tajā laikā tam nebija plānu pārdot gāzi no *MEGAL* gāzesvada Vācijas dienvidos. Prasītāju apgalvojumu, ka šī *GDF* norāde esot bijusi tikai sarunu taktika, nerod nekādu apstiprinājumu minētās vēstules saturā. Turpretī no šīs vēstules satura izriet, ka šāda norāde tika dota saistībā ar sarunām attiecīgo uzņēmumu starpā un to tātad nevar uzskatīt par tīri vienpusēju. Visbeidzot, pretēji tam, ko apgalvo prasītājas, fakts, ka pirmā prasītāja par šo tēmu nav uzdevusi jautājumus un nav piekritusi attiecīgajai norādei, nav tāds, ar ko var pierādīt nolīguma vai saskaņotu darbību neesamību tiktāl, ciktāl tā nav aktīvi iebildusi iepriekš 176. punktā minētās judikatūras izpratnē.
- 197 2002. gada 24. maija fakss apstiprina, ka 2002. gada 23. maijā notika sanāksme. Turklāt šajā faksā ir minēts ne tikai *GDF* atteikums "*Waidhaus/Medelsheim*" sistēmā ilgtermiņā pārdot kapacitātes, bet arī iespēja piemērot izņēmumus katrā atsevišķā gadījumā, ja tiktu veikta *MEGAL* gāzesvada nolīgumu sistēmas restrukturizācija. Kā uzsver prasītājas, šajā faksā tomēr nav ietverta slepena informācijas apmaiņa par darījumiem.
- 198 Savos rakstveida apsvērumos Komisija paskaidroja, ka apstrīdētā lēmuma 86. apsvērumā šis 2002. gada 24. maija fakss ir minēts tikai kā papildu piemērs tam, ka sanāksme patiešām ir notikusi. Komisija precizēja, ka apsvērumi attiecībā uz konfidenciālu informāciju par darījumiem, kas ir ietverti šajā pašā apsvērumā, attiecās uz *GDF* paziņojumiem, kuri izriet no 2002. gada 23. maija sanāksmes protokola. Šāda interpretācija neatbilst minētā apsvēruma tekstam. Tomēr tas nevar atspēkot Komisijas vispārējo secinājumu, ka šī 2002. gada 23. maija sanāksme atspoguļo *GDF* gribu saglabāt attiecības, kas bija paredzētas pavadvēstulēs, kā izriet no šī sprieduma 196. punktā minētā.
- 199 No tā ir jāsecina, ka prasītāju argumenti, ar ko tiek apgalvots, ka konkrētā aizliegtā vienošanās tika pārtraukta sākot no 2001. gada beigām vai 2002. gada sākuma, ir jānoraida.
- 200 Treškārt, attiecībā uz apgalvoto pārkāpuma pārtraukšanu sākot no 2003. gada sākuma prasītājas uzskata, ka Komisija nav pietiekami ņēmusi vērā viena to darbinieka ar zvērestu apliecināto liecību, saskaņā ar kuru iespēja *GDF* ņemt gāzi visos *MEGAL* gāzesvada izejas punktos bija atzīta kopš 2003. gada un vairākos citos gadījumos – pirms 2004. gada nolīguma. To apstiprinot 2003. gada 8. septembra elektroniskā pasta sarakste, kurā ir pieminēta 2003. gada 6. augusta sanāksme un pagaidu nolīguma projekts, kurā bija paredzēts, ka *GDF* un *E.ON Ruhrgas* var lietot ieejas un izejas punktus visā "sistēmā".
- 201 Šajā ziņā jānorāda, ka *E.ON Ruhrgas* darbinieka liecība tika sniegta 2008. gadā un tā ir neskaidra attiecībā uz situācijām, kurās esot bijis norādīts, ka *GDF* bija tiesības ņemt gāzi no *MEGAL* gāzesvada. Kaut arī šis darbinieks konkrēti min tikai vienu sanākumi, kura esot notikusi Esenē (Vācija) 2003. gada sākumā, prasītājas nesniedz nevienu pierādījumu, kas ļautu apstiprināt, ka minētā sanāksme tiešām ir notikusi, un tās nav precizējušas nedz datumus, nedz dalībniekus pārējās sarunās, kurās *E.ON Ruhrgas* esot apliecinājis *GDF*, ka tā var ņemt gāzi no visiem *MEGAL* gāzesvada izejas punktiem Vācijā. Šādos apstākļos Komisijai nevar pārnest, ka tā ir uzskatījusi par ticamākiem citus lietas materiālos iekļautos pierādījumu elementus, kuri tika iegūti *in tempore suspecto* [laikā, kad pastāvēja aizdomas] (šajā ziņā skat. Vispārējās tiesas 2006. gada 27. septembra spriedumu lietā T-59/02 *Archer Daniels Midland* /Komisija, Krājums, II-3627. lpp., 272. punkts) un kuri turklāt ir precīzāki. Pie tam, kā uzsver Komisija, *E.ON Ruhrgas* darbinieka liecība neattiecas uz *MEGAL* nolīguma 2. pielikumu.
- 202 Turklāt iepriekš 200. punktā minētajā nolīguma projektā bija paredzēts, ka *GDF* un *E.ON Ruhrgas* ir tiesības lietot visus *MEGAL* gāzesvada ieejas un izejas punktus ar nosacījumu, ka tas neietekmē attiecīgā [ieejas vai izejas] punkta izmantošanu, kas ir ticis uzstādīts vienai no pusēm, un ar nosacījumu, ka pastāv saprātīga kompensācija, kas ir pamatota ar atbilstošām izmaksām, un ka par kopīgās izmantošanas operatīvajām procedūrām ir noslēgts nolīgums. Tādējādi šim nolīguma projektam bija jāaizstāj jau pastāvošie nolīgumi, ko attiecīgie uzņēmumi bija noslēguši savā starpā attiecībā uz *MEGAL*, taču tikai tajā daļā, kas bija tieši paredzēta. Visu, kas no pastāvošajiem

nolīgumiem nebija tieši paredzēts nolīguma projektā, bija jāturpina piemērot. Iecerētajam nolīgumam bija jāstājas spēkā 2003. gada 1. oktobrī un jāpaliek spēkā līdz datumam, kurā stātos spēkā nolīgumi, ar kuriem tiek īstenota restrukturizācija, vai arī līdz 2004. gada 30. septembrim.

- 203 2003. gada 8. septembra elektroniskā pasta sarakstē ir precizēts, ka šis dokuments ir tikai projekts, kas ir 2003. gada 6. augusta sanāksmē notikušo sarunu iznākums. Prasītājas turklāt atzīst, ka attiecīgais pagaidu nolīguma projekts nekad netika parakstīts.
- 204 Lasot tos kopā, ir jāuzskata, ka šajos dokumentos nav vis norādīts, ka attiecīgie uzņēmumi uzskatīja, ka *GDF* un *E.ON Ruhrgas* jau varēja lietot visus *MEGAL* gāzesvada izejas punktus, bet gan tikai, ka attiecīgie uzņēmumi bija iecerējuši izbeigt minētā gāzesvada izejas punktu sadali starp *GDF* un *E.ON Ruhrgas*. To apstiprina apstākļi, ka nolīguma projektā ar vārdiem “pastāvošie nolīgumi” ir veikta atsauce uz iepriekšējiem nolīgumiem un tajā ir paredzēts, ka šo nolīgumu noteikumi, kuri tieši nav minēti nolīguma projektā, turpina būt piemērojami līdz galīgā nolīguma par restrukturizāciju noslēgšanai vai līdz 2004. gada septembrim. Tātad no šiem dokumentiem nevar secināt, ka attiecīgie uzņēmumi uzskatīja, ka vēstules *Direktion G* un *Direktion I* vairs nebija spēkā.
- 205 Tālāk attiecībā uz prasītāju apgalvojumu, ka kontakti starp attiecīgajiem uzņēmumiem, uz ko atsaucas Komisija apstrīdētā lēmuma 87., 94., 115., 118., 121., 122. un 180. apsvērumā, neļauj pierādīt, ka nolīgumu turpināja piemērot, jo šiem kontaktiem neesot bijis nekāda sakara ar *MEGAL*, izņemot divus e-pastus (skat. turpmāk 210. un 213. punktu), vispirms ir jānorāda, ka šis apgalvojums nav pareizs. 2003. gada 29. augusta “konspekta” piezīmē ir norādīts, ka *GDF* koncentrē uzmanību uz tiem Vācijas reģioniem, uz kuriem varētu novadīt gāzi, ko šis uzņēmums ražo “Nīderlandes Ziemeļjūrā”, taču atturējās no ieceres ņemt gāzi no *MEGAL* gāzesvada, lai to tirgotu Vācijas dienvidos, kas ir vērtīgākais *Ruhrgas* tirgus. Turklāt *MEGAL* ir vairākkārt pieminēts *GDF Deutschland* 2004. gada 30. aprīļa darījumu plānā Vācijai. Tajā ir ietverts apgalvojums, ka *GDF* klātbūtnes pastiprināšana Vācijā notiks, ieviešot jaunu shēmu ar *Ruhrgas*, kas ļaus *GDF* izmantot savas intereses attiecībā uz *MEGAL*, lai kļūtu par patiesu pārvades operatoru Vācijā, un tajā ir norādīts, ka šī scenārija izdošanās ir atkarīga no iespējas drīzumā izmantot daļu no Vācijā pa *MEGAL* gāzesvadu pārvadītās gāzes.
- 206 Turklāt, pat ja *MEGAL* nolīgums nav tieši minēts citos dokumentos, uz ko ir veikta atsauce šī sprieduma 205. punktā, ir jānorāda, ka no šiem dokumentiem izriet, ka attiecīgo uzņēmumu starpā pastāvēja kontakti, kuru laikā tie apsprieda stratēģiskus vai problemātiskus jautājumus un atturējās konkurēt ar otru uzņēmumu tā valsts tirgū vai vismaz ienāca šajā tirgū apzināti ierobežotā veidā.
- 207 Tātad Komisija ir pamatoti apgalvojusi, ka attiecīgajiem uzņēmumiem bija pastāvīgi kontakti, kuru laikā tika apspriesta konkurence šo uzņēmumu starpā, un ka tie bija apņēmušies neīstenot “agresīvu” rīcību, un ka attiecīgos gadījumos tie nosodīja situācijas, kurās bija īstenota šāda rīcība (apstrīdētā lēmuma 114. punkts).
- 208 Šajā ziņā nevar piekrist prasītāju argumentam, ka dažos no šiem dokumentiem ir ietverti vienīgi *GDF* apsvērumi, kas attiecas uz vienpusējām sūdzībām vai viedokļu atšķirībām attiecīgo uzņēmumu starpā, jo tas neatbilst šo dokumentu saturam. Vairāki dokumenti, pat ja tie ir sagatavoti vienpusēji, patiesībā ir attiecīgo uzņēmumu starpā notikušo sarunu protokoli un tātad pierāda, ka uzņēmumu starpā ir bijuši kontakti par konkurences nosacījumiem. Turklāt tas, ka bija sūdzības vai viedokļu atšķirības, labi atspoguļo, ka abi uzņēmumi uzsāka sarunas par otras puses gāzes pārdošanu.
- 209 Tāpat fakts, ka daļa informācijas, ko ietver dokumenti attiecībā uz apvienošanās un pārņemšanas darbībām, jau bija zināma speciālistu vidū – pieņemot, ka tas ir pierādīts –, nav atbilstošs un tātad nevar atspēkot Komisijas secinājumus apstrīdētajā lēmumā. Katrā ziņā no šo dokumentu satura izriet, ka Komisija nav pieļāvusi kļūdu, uzskatot, ka šie dokumenti norādīja uz to, ka kontakti attiecīgo uzņēmumu starpā bija radījuši informācijas apmaiņu par konkurenci valstu tirgos.
- 210 Attiecībā uz 2004. gada 16. marta e-pastu ir jānorāda, ka ar to *E.ON Ruhrgas* atbildīgais par tirdzniecību Francijā darīja zināmu diviem *E.ON Ruhrgas* darbiniekiem Vācijā par tikšanos, kas viņam bija ar *GDF* darbinieku (kurš ir viens no viņa klasesbiedriem) par gāzes realizāciju Francijā un iespējamo kopīgo *E.ON Ruhrgas* un *GDF* interesi meklēt risinājumus, kas ļautu īstenot “saprātīgu

konkurenci”. No tā izriet, ka, kaut arī *GDF* nevēlējās darīt redzamu, ka tai ir bažas par spiedienu, ko uz šo uzņēmumu izdarīja Valsts energoregulators, *GDF* par to zināja un nevēlējās būt par mērķi atklātai kritikai, un tāpēc, ja kaut ko varētu darīt, lai parādītu, ka Francijas dienvidu zonā varēja iekļūt jaunpienācēji, *GDF* pret to attiektos labvēlīgi. No tā arī izriet, ka, tā kā *GDF* gribēja izpatikt šai iestādei, šī uzņēmuma darbinieks piedāvāja apmaiņu, atbilstoši kurai *GDF* piegādātu gāzi *E.ON Ruhrgas* Francijas dienvidu zonā, par to saņemot atlīdzību. Šajā ziņā, kā izriet no attiecīgā e-pasta, šis darbinieks bija iecerējis galvenokārt aplūkot jautājumus attiecībā uz *MEGAL*. No šī e-pasta arī izriet, ka *GDF* darbinieks norādīja, ka atbilstoši tam, kas viņam ir zināms par *MEGAL* nolīgumu, visa *MEGAL* gāzesvada kapacitāte Medelshaimā bija rezervēta *GDF*, tādējādi faktiski pat tie gāzes apjomi, ko tolaik importēja *E.ON Ruhrgas*, bija prettiesiski.

- 211 2004. gada 16. marta e-pasts, kas bija sagatavots *in tempore non suspecto* [laikā, kad nepastāvēja aizdomas] pretēji *E.ON Ruhrgas* darbinieka ar zvērestu apliecinātajai liecībai, uz kuru atsauca prasītājas (skat. iepriekš 201. punktu), nepārprotami apstiprina Komisijas secinājumus, atbilstoši kuriem 2004. gadā martā attiecīgo uzņēmumu starpā pastāvēja nolīgums par tirgu sadali.
- 212 Neviens no prasītāju izvirzītajiem argumentiem, šķiet, nevar atspēkot šo secinājumu. No vienas puses, arguments, ka *GDF* darbinieks, kas ir minēts 2004. gada 16. marta e-pastā, nebija atbildīgs ne par gāzes iepirkšanu, ne ekspluatāciju, nav būtisks, ņemot vērā apmaiņu ar skaidru un detalizētu informāciju, kas notika tikšanās laikā. No otras puses, alternatīvie skaidrojumi, kurus sniedza prasītājas, nav pamatoti un neatbilst šī e-pasta saturam. Fakts, ka pēc vārda “prettiesiski” seko trīs jautājuma zīmes un pirms tam – vārdi “atbilstoši tam, kas viņam ir zināms”, nav pietiekams, lai uzskatītu, ka pastāvēja šaubas par tirgu sadales reālu eksistenci.
- 213 Attiecībā uz 2004. gada 29. marta “Pārskata” sanāksmes protokolu ir jānorāda, ka ar šo protokolu *E.ON Ruhrgas* darbinieks sagatavoja pārskatu par sanākumi ar *GDF* darbiniekiem, kuras laikā tie norādīja, ka *GDF* domā piedalīties GIP, baidoties, ka Krievijas gāze varētu nonākt “sliktās rokās” un ka visā *MEGAL* gāzesvada garumā varētu attīstīties papildu konkurence. Lai arī ir tiesa, kā norāda prasītājas, ka šie apgalvojumi drīzāk norāda uz konkurences pastāvēšanu trešo personu starpā, nevis uz konkurenci starp attiecīgajiem uzņēmumiem, tomēr no šī dokumenta izriet, ka *GDF* un *E.ON Ruhrgas* vēlējās kontrolēt pārdoto gāzes daudzumu “visā *MEGAL* gāzesvada garumā”.
- 214 Katrā ziņā, pat ja pieņemtu, ka šis dokuments ir jāinterpretē citādi, tas nevar atspēkot Komisijas secinājumus minētajā lēmumā tiktāl, ciktāl vairāki citi dokumentāri pierādījumi norāda, ka nolīgumu par tirgu sadali turpināja piemērot vēl 2004. gada sākumā, kā tas izriet no šī sprieduma 200.–212. punkta.
- 215 No visa iepriekš minētā izriet, ka argumenti, ar ko prasītājas apgalvo, ka aizliegtā vienošanās tika izbeigta no 2003. gada sākuma, ir jānoraida.
- 216 Ceturtkārt, attiecībā uz prasītāju argumentiem, ka apgalvotā aizliegtā vienošanās tika pārtraukta, vēlākais, 2004. gada augustā, vispirms ir jāatgādina, ka attiecīgie uzņēmumi 2004. gada 13. augustā parakstīja nolīgumu, saskaņā ar kuru tie “apstiprina, ka jau ilgu laiku uzskata”, ka vēstules *Direktion G* un *Direktion I* ir “spēkā neesošas” (skat. apstrīdētā lēmuma 104. apsvērumu).
- 217 Komisija tomēr uzskatīja, ka šī nolīguma izbeigšana bija fiktīva, jo *GDF* turpināja uzskatīt, ka vēstules *Direktion G* un *Direktion I* un *MEGAL* nolīguma 2. pielikums tai ir saistošs. Līdz ar to Komisija apstrīdētā lēmuma 300. apsvērumā uzskatīja, ka attiecīgais līgumiskais ierobežojums tika izbeigts, agrākais, tikai 2005. gada septembrī. Komisija ņēma vērā faktu, ka 2005. gada 9. septembra pagaidu nolīgums ļāva *GDF* tirgot *MEGAL* gāzesvada pārvades kapacitātes sākot no 2005. gada 1. oktobra un ka 2005. gada nolīgums stājās spēkā 2005. gada 13. oktobrī. Turklāt Komisija tajā pašā apsvērumā norādīja, ka vienlaikus tikai sākot no 2005. gada oktobra *GDF* tirdzniecības apjomi gāzei no šī gāzesvada klientiem ar adresi Vācijā būtiski sāka pārsniegt apjomus, ko šis uzņēmums iepirka saistībā ar GIP. Līdz ar to Komisija uzskatīja, ka ir piemērojams EKL 81. pants, ņemot vērā, ka saskaņotās darbības turpinājās arī pēc iepriekšējā nolīguma beigām un turpināja radīt sekas, kamēr *MEGAL* nolīgums netika aizstāts.

- 218 Šajā ziņā Vācijas tirgus ir jānošķir no Francijas tirgus.
- 219 Attiecībā uz Vācijas tirgu ir jānorāda, ka Komisija apstrīdētā lēmuma 108. apsvērumā atsaucas uz 2004. gada 23. augusta rakstu specializētā preses izdevumā, kas atstāsta *GDF* tirdzniecības direktora Vācijā teikto un ietver ļoti precīzus faktus attiecībā uz ierobežojumiem, kādi ir *GDF* iespējām ņemt gāzi no *MEGAL* gāzesvada. Šajā preses rakstā tostarp tiek apgalvots, ka *GDF* vēl nebija panākusi galīgo vienošanos ar *E.ON Ruhrgas* attiecībā uz iespēju ņemt gāzi no *MEGAL* gāzesvada Vācijā un ka laikā, kad tika sagatavots minētais preses raksts, iespējas ņemt gāzi bija ierobežotas.
- 220 Pierādījumu elementi, uz ko atsaucas prasītājas, proti, 2004. gada 23. jūnija sanāksmes protokols un 2004. gada 26. augusta vēstule, kas tika uzrakstīta, atbildot uz 2004. gada 23. augusta rakstu presē, nav tādi, kas varētu radīt šaubas par minētā preses raksta pierādījuma spēku, tiktāl, ciktāl tiem runā pretī citi, vēlāk pieņemti dokumenti, kā arī *GDF* rīcība tirgū (skat. turpmāk 221.–235. punktu). Turklāt, kaut arī no 2004. gada 26. augusta vēstules izriet, ka *E.ON* vairākkārt apstiprināja *E.ON Ruhrgas*, ka *GDF* varēja ņemt gāzi no *MEGAL* gāzesvada, no tā arī izriet, ka šāda iespēja tika pakļauta nosacījumam, lai [*GDF*] rīcībā būtu kapacitātes skaitītāju stacijās [mēriekārtas] un lai pēc *GDF* lūguma šajās stacijās tiktu izskatītas paplašināšanās iespējas, kas norāda, ka praksē *GDF* iespējas ņemt gāzi Vācijā šajā laikā joprojām bija vismaz ierobežotas. Visbeidzot, kā ir norādījusi Komisija, no šī dokumenta skaidri izriet, ka *E.ON Ruhrgas* apgalvoja *GDF*, ka nav konstruktīvi publiski izpaust aprakstu vai sarunas par iespējām ņemt gāzi no *MEGAL* gāzesvada, kas rāda, ka *E.ON Ruhrgas* mērķis galvenokārt bija likt saprast *GDF*, ka par šo tēmu labāk neizteikt publiskus paziņojumus.
- 221 Tādējādi vairāki pēc 2004. gada augusta sagatavoti dokumenti pierāda, ka Vācijas tirgū pārkāpums turpinājās.
- 222 Pirmkārt, apstrīdētā lēmuma 111. apsvērumā Komisija balstās uz *GDF* 2005. gada janvāra iekšējo piezīmi, kurā ir norādīts, ka jau apmēram trīs gadus *GDF* tirdzniecības aktivitātes ir koncentrētas Vācijas ziemeļrietumu reģionos un līdz ar to *E.ON Ruhrgas* 2004. gada maijā izsolītās paketes iegūšana īpašumā bija leģitīms pamats, lai aktīvi sāktu tirgus izpēti un tirdzniecību uz dienvidiem no *MEGAL* gāzesvada. Komisija arī atsaucās uz *GDF* 2005. gada 2. septembra plānu attīstībai Vācijā, no kura izriet, ka līgumtiesisko attiecību dēļ *GDF* nevarēja nedz ņemt gāzi no dažādiem *MEGAL* gāzesvada izejas punktiem, nedz arī tieši pārdot tai piederošās pārvades kapacitātes. Gaidāmā jaunā nolīguma noslēgšana ar *E.ON Ruhrgas* par cauruļvada ekspluatāciju varētu mainīt šo situāciju.
- 223 Attiecībā uz 2005. gada janvāra *GDF* iekšējo piezīmi ir jānorāda prasītāju sniegtās alternatīvās interpretācijas, jo tās nav nekādi pamatotas. Tieši otrādi, ņemot vērā kontekstu un iepriekšējos dokumentus, kas minēti apstrīdētā lēmuma 102. apsvērumā, kā arī *GDF* 2005. gada 2. septembra plānu attīstībai Vācijā, drīzāk apstiprinās Komisijas interpretācija, atbilstoši kurai *GDF* minētā leģitimācija attiecas uz *MEGAL* nolīgumu.
- 224 Nav pieņemami arī prasītāju argumenti attiecībā uz *GDF* 2005. gada 2. septembra plānu attīstībai Vācijā. Apgalvojumi, ka citētais fragments esot shematiski nokopēts no iepriekšējās versijas un atsaucei uz 2004. gada 1. janvāri neesot nekādas jēgas, nevar atspēkot minētā dokumenta pierādījuma spēku. Tieši otrādi, fakts, ka attiecīgais fragments ir saglabāts, kamēr pārējās dokumenta daļas tika pārveidotas, norāda, ka situācija attiecībā uz gāzes, kas nāk no *MEGAL* gāzesvada, tirdzniecību Vācijā saglabājās nemainīga. Turklāt ir jānorāda, ka dokumenta datums ir 2005. gada 2. septembris, kas tātad nav pretrunā Komisijas noteiktajam konkrētā pārkāpuma izbeigšanas datumam.
- 225 Tāpat ir jānorāda prasītāju arguments, ka faktam, ka *GDF* turpināja uzskatīt nolīgumus par saistošiem, kā tas izriet no apstrīdētā lēmuma 111. apsvērumā minētajiem iekšējiem dokumentiem, nav nozīmes attiecībā uz pirmo prasītāju, kas ir patiesi norobežojusies no aizliegtās vienošanās. Patiesībā, kā izriet no iepriekš 182. punktā minētās judikatūras, *GDF* iekšējos dokumentus var izmantot kā apsūdzošus pierādījumus pret pirmo prasītāju. Tomēr šajā lietā no šiem dokumentiem un *GDF* rīcības tirgū izriet, ka Vācijas tirgū aizliegtā vienošanās faktiski netika izbeigta.

- 226 Otrkārt, Komisija apstrīdētā lēmuma 123., 124. un 131.–133. apsvērumā atsaucas uz kontaktiem attiecīgo uzņēmumu starpā pēc 2004. gada augusta. Šajā ziņā tā min vairākus dokumentus, ar ko, pat ja *MEGAL* gāzesvads tajos nav tieši minēts, var pierādīt, ka attiecīgo uzņēmumu starpā bija sarunas par *GDF* ienākšanu Vācijas tirgū un par *E.ON Ruhrgas* sūdzībām šajā ziņā.
- 227 Tik tiešām, tostarp no *GDF* 2005. gada 9. februāra piezīmes izriet, ka *E.ON Ruhrgas* apsūdzēja *GDF*, ka tā “nosīt” gāzes cenu Vācijā un gūst peļņu no cenu starpības starp industriālo nozari un valsts uzņēmumu nozari, lai piesaistītu jaunus klientus, un ka *GDF* uzskatīja, ka “pie šī jautājuma ir jāstrādā”. Savukārt normālas konkurences situācijā uzņēmums neiecerētu “strādāt” pie sava konkurenta apsūdzībām attiecībā uz savu cenu politiku. Tas tā tad pierāda, ka *GDF* bija nolūks sniegt atbildi uz *E.ON Ruhrgas* bažām.
- 228 Šajā ziņā jāatgādina, ka tad, ja saimnieciskās darbības subjekts ņem vērā tam adresētās cita subjekta sūdzības par konkurenci, ko šim pēdējam rada pirmā subjekta apgrozībā laistie produkti, tad ieinteresēto personu uzvedība ir kvalificējama kā saskaņota darbība (Tiesas 1975. gada 16. decembra spriedums apvienotajās lietās no 40/73 līdz 48/73, 50/73, no 54/73 līdz 56/73, 111/73, 113/73 un 114/73 *Suiker Unie u.c./Komisija, Recueil*, 1663. lpp., 283. punkts). Tātad ir jāuzskata, ka, norādot, ka tā “strādās pie šī jautājuma” attiecībā uz *E.ON Ruhrgas* sūdzībām par Vācijā praktizētajām cenām, kā arī 2005. gada aprīli sagatavojot piezīmi pēc *E.ON Ruhrgas* sūdzībām par tarifu pozīcijām saistībā ar pārdošanu valsts uzņēmumiem, *GDF* ir ņemusi vērā minētās sūdzības iepriekš minētās judikatūras izpratnē, pat ja šis uzņēmums uzskatīja – kā tas it īpaši izriet no šīs 2005. gada aprīļa piezīmes –, ka *E.ON Ruhrgas* uztvere ir jāpadara relatīvāka.
- 229 Tāpat *GDF* 2005. gada 5. septembra sagatavojtajā piezīmē, kas bija paredzēta sanāksmei nākamajā dienā, ir apskatītas *E.ON Ruhrgas* sūdzības par *GDF* piedāvātajām cenām, pašai *GDF* brīnoties, kādā veidā *E.ON Ruhrgas* ir ieguvusi šīs cenas, kas liecina par to, ka *GDF* ņēma vērā *E.ON Ruhrgas* sūdzības un attiecīgi reaģēja.
- 230 Tātad, ņemot vērā to dokumentu saturu, kas minēti iepriekš 227.–229. punktā, nav apmierināmi prasītāju argumenti par to, ka šie dokumenti attiecoties uz vienpusējiem paziņojumiem un uz *E.ON Ruhrgas* sūdzībām, uz ko *GDF* neesot reaģējusi.
- 231 Visbeidzot, attiecībā uz 2005. gada 21. septembra sanāksmes dokumentiem, tas ir, 2005. gada 20. septembra “konspekta” piezīmi, kas tika sagatavota, gatavojoties šai sanāksmei, un 2005. gada 22. septembra e-pastu, kurā sniegts šīs sanāksmes kopsavilkums, un kuri ir minēti apstrīdētā lēmuma 132. un 133. apsvērumā, tiešām ir jānorāda, kā to arī min prasītājas, ka šie dokumenti norāda uz darījumu sarunu pastāvēšanu starp pircēju (*E.ON Ruhrgas*) un piegādātāju (*GDF Deutschland*). Tomēr, kā izriet no minētās sanāksmes protokola un kā apstrīdētā lēmuma 135. apsvērumā ir norādījusi Komisija, tas nemaina to, ka *GDF* šajā sanāksmē atklāja informāciju par savu stratēģiju un veiksmīgo ienākšanu Vācijas tirgū.
- 232 Tātad Komisija nav pieļāvusi kļūdu, ņemot vērā dokumentus attiecībā uz 2005. gada 21. septembra sanāksmi, lai uzskatītu, ka attiecīgā apmaiņa ar informāciju konkrēto uzņēmumu starpā drīzāk bija saskaņota darbība, nevis konkurence.
- 233 Turklāt, kā ir apstiprināts apstrīdētā lēmuma 112. apsvērumā, pārkāpuma turpināšanu Vācijā pēc 2004. gada augusta apstiprina *GDF* rīcība tirgū tiktāl, ciktāl klientiem, kas atradās Vācijas dienvidos, *GDF* nepiegādāja gāzi vairāk par to daudzumu, kas bija paredzēts GIP.
- 234 Prasītāju sniegtie alternatīvie skaidrojumi attiecībā uz *GDF* rīcību tirgū nevar atspēkot šo secinājumu. No judikatūras izriet, ka pierādījumi, ka pastāv apstākļi, kas sniedz citu skaidrojumu Komisijas konstatētajiem faktiem un kas tā tad ļauj aizstāt faktu skaidrojumu, ko Komisija izmantojusi, lai secinātu Kopienas konkurences tiesību normu pārkāpuma esamību, ar citu ticamu skaidrojumu, tiek ņemti vērā tikai tad, ja Komisija, lai konstatētu, ka ir izdarīts pārkāpums, atsaucas tikai uz attiecīgo

- uzņēmumu rīcību tirgū (šajā ziņā skat. iepriekš 169. punktā minēto spriedumu apvienotajās lietās *JFE Engineering u.c./Komisija*, 186. punkts un tajā minētā judikatūra). Taču tas tā nav šajā lietā, ņemot vērā, ka Komisija pamatojas uz daudziem dokumentāriem pierādījumiem, attiecībā uz kuriem prasītājas, kā izriet no iepriekš minētā, nav spējušas pierādīt, ka tiem trūkst pierādījuma spēka.
- 235 Turklāt prasītāju sniegtie pierādījumi nesaskan ar *MEGAL* nolīguma 2. pielikuma līgumiskajiem nosacījumiem, saskaņā ar kuriem *GDF* nebija piešķirtas tiesības ņemt gāzi no *MEGAL* gāzesvada Vācijā, izņemot, ja attiecīgie uzņēmumi nav vienojušies citādi, un nekas nenorāda, ka šajā datumā šie noteikumi būtu atcelti vai arī ka minētie uzņēmumi būtu formāli vienojušies tos grozīt.
- 236 Kā norāda Komisija apstrīdētā lēmuma 107. apsvērumā, 2004. gada nolīgumā nav minēts *MEGAL* nolīguma 2. pielikums, ko atzīst arī prasītājas. No 2004. gada nolīguma teksta tieši izriet, ka tas attiecas tikai uz noteiktām pavadvēstulēm un nevis pārējiem *MEGAL* nolīguma noteikumiem.
- 237 Turklāt 2004. gada nolīgumu nevar uzskatīt par “pretēju nolīgumu” *MEGAL* nolīguma 2. pielikuma 2.1 punkta izpratnē. Tas neizriet no 2004. gada nolīguma teksta, turklāt tas arī nozīmētu, ka minētajā nolīgumā tiktu noteikti jauni *MEGAL* gāzesvada izejas punkti, ko varētu izmantot *GDF*, taču šajā nolīgumā tādi nav minēti.
- 238 Savukārt iespēja mutiski atcelt *MEGAL* nolīguma 2. pielikumu atduras pret nepieciešamību noteikt jaunus iepriekš 237. punktā minētos *MEGAL* gāzesvada izejas punktus. Tāpat nevar piekrist prasītāju argumentiem, ar ko tiek apgalvots, ka minētais pielikums katrā ziņā ir ticis atcelts, ņemot vērā 2004. gada 23. jūnija un 26. augusta dokumentos ietvertos paziņojumus, tiktāl, ciktāl, kā izriet no šī sprieduma 220.–234. punkta, minētie dokumenti nav ļāvuši pierādīt konkrētā pārkāpuma izbeigšanu.
- 239 Tātad ir jānorāda prasītāju argumenti par *MEGAL* nolīguma 2. pielikumu.
- 240 Ņemot vērā visu iepriekš minēto, Komisija ir pamatoti secinājusi, ka konkrētais pārkāpums Vācijas tirgū turpinājās līdz 2005. gada 30. septembrim.
- 241 Attiecībā uz Francijas tirgu līdzīgi prasītājām ir jākonstatē, ka apstrīdētā lēmuma daļā attiecībā uz konkrētā pārkāpuma beigu datumu, proti, 299.–309. apsvērumā, Komisija nav sniegusi nevienu pierādījumu, kas ļautu secināt, ka pārkāpums šajā tirgū turpinājās pēc 2004. gada nolīguma.
- 242 Iesākumā jākonstatē, ka konkrētā pārkāpuma turpināšanu pēc 2004. gada 13. augusta neapstiprina neviens dokumentārs pierādījums ne nolīguma, ne saskaņotu darbību veidā. Tādējādi pēdējais dokuments attiecībā uz Francijas tirgu ir 2004. gada 26. jūnija *E.ON Ruhrgas* iekšējā “konspekta” piezīme par 2004. gada 2. jūlija “Pārskata” sanāksmi, kas ir notikusi pirms 2004. gada 13. augusta, kurā tika noslēgts 2004. gada nolīgums. Precīzāk, attiecībā uz sanāksmēm un apmaiņu ar informāciju, kuru laikā atbilstoši apstrīdētā lēmuma 307. apsvērumam konkrētie uzņēmumi apsprieda to attiecīgās stratēģijas otra uzņēmuma valsts tirgū pēc 2004. gada augusta, ir jānorāda, ka Komisija minētajā apsvērumā neatsaucas ne uz vienu precīzu dokumentāru pierādījumu par sanāksmi, kas būtu attiekušies uz Francijas tirgu. Turklāt dokumenti attiecībā uz sanāksmēm pirms 2004. gada 13. augusta, kas ir minēti apstrīdētā lēmuma 123., 124. un 130.–136. apsvērumā, attiecas tikai uz Vācijas, nevis Francijas gāzes tirgu.
- 243 Turklāt Komisija savos rakstveida apsvērumos netieši atzīst šo dokumentāro pierādījumu trūkumu, jo tā apgalvo, ka pārkāpuma turpināšana Francijā izriet no savstarpējās tirgu sadales un norāžu neesamības par pārkāpuma izbeigšanu, kas ir piemērojama tikai Francijas tirgū.
- 244 Turklāt ierobežojumus saistībā ar *MEGAL* gāzesvada izejas punktiem, kuri Francijā var būt piemērojami *Ruhrgas*, tostarp ierobežojumus, kas var izrietēt no *MEGAL* nolīguma 2. pielikuma, Komisija vispār pat nepiemin. Komisija apstrīdētā lēmuma 299., 300. un 307. apsvērumā atsaucas vienīgi uz ierobežojumiem, kas izriet no nolīguma un kas neļāva *GDF* izmantot minētā gāzesvada

izejas punktus Vācijā klientu apgādei. Katrā ziņā jākonstatē, ka, neskatoties uz *MEGAL* nolīguma 2. pielikuma noteikumiem, kuri attiecas uz *E.ON Ruhrgas*, tā varēja ņemt gāzi no *MEGAL* gāzesvada, lai to pārdotu Francijā, pat ja šie tirdzniecības apjomi nosedza tikai nelielu tirgus daļu un skāra maz klientu, kā izriet no apstrīdētā lēmuma 73. un 101. apsvēruma.

245 Visbeidzot, jānorāda, ka Komisijas apgalvojumu, kas ir minēts apstrīdētā lēmuma 304. apsvērumā, saskaņā ar kuru fakts, ka attiecīgiem uzņēmumiem ir bijušas sarunas par jaunu nolīgumu, norāda, ka tie joprojām uzskatīja par saistošu jau pastāvošo nolīgumu, vai Komisijas apgalvojumu, ka, neesot jaunam nolīgumam, vecais nolīgums joprojām bija spēkā, nevar uzskatīt par tādiem, ar ko juridiski pietiekami var pamatot tās secinājumus attiecībā uz Francijas tirgu. Šādus apsvērumus nevar uzskatīt par pietiekami precīziem un saskaņotiem pierādījumiem, ka Francijā pārkāpums turpinājās pēc 2004. gada nolīguma.

246 Tātad jākonstatē, ka apstrīdētajā lēmumā Komisija nav sniegusi nevienu pierādījumu, kas ļautu secināt, ka konkrētais pārkāpums Francijas tirgū turpinājās pēc 2004. gada nolīguma.

247 Savukārt, tā kā apstrīdētā lēmuma 1. pantā pārkāpuma ilgums Vācijas un Francijas tirgū ir nodalīts, Komisijai bija arī jāpamato savs secinājums attiecībā uz šo pēdējo tirgu. Citiem vārdiem, tā kā 1. pantā Komisija ir nodalījusi atšķirīgus pārkāpuma ilgumus Vācijas un Francijas tirgū, Komisijai bija jāsniedz nepieciešamie pierādījumi, ar ko var juridiski pietiekami pierādīt pārkāpuma pastāvēšanu šajos divos tirgos abos apgalvotajos laikposmos. Pienākums pierādīt pārkāpuma pastāvēšanu un tātad arī tā ilgumu ir Komisijai (iepriekš 169. punktā minētais spriedums apvienotajās lietās *JFE Engineering u.c./Komisija*, 341. punkts un tajā minētā judikatūra).

248 Šos apsvērumus neatspēko apstākļi, ka pārkāpums ir kvalificējams kā vienots un turpināts pārkāpums. Šis apstākļi attiecībā uz konstatētā pārkāpuma veidu neietekmē faktu, ka, tiklīdz Komisija apstrīdētā lēmuma rezolūcijas daļā bija apzināti minējusi atšķirīgu pārkāpuma ilgumu Vācijas un Francijas tirgū, tai bija pienākums juridiski pietiekami pierādīt šādi noteiktos ilgumus.

249 Tāpat jānorāda Komisijas arguments, ka piegāžu aizliegumi balstījās uz savstarpēju nolīgumu, jo, pat ja pieņemtu, ka šādi piegāžu aizliegumi balstījās uz savstarpēju nolīgumu, šāds pierādījums pats par sevi neļauj pierādīt, ka konkrētais pārkāpums netika izbeigts arī pēc 2004. gada nolīguma.

250 Ņemot vērā visu iepriekš minēto, jākonstatē, ka Komisija nav sniegusi dokumentārus pierādījumus par konkrēto pārkāpumu Francijas tirgū pēc 2004. gada nolīguma.

– Par attiecīgo uzņēmumu rīcību pēc gāzes tirgu liberalizācijas

251 Jāatgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru EKL 81. un 82. pantā izveidotais konkurences režīms ir ieinteresēts nolīgumu vai visu tiem pielīdzināmo saskaņošanas vai koordinācijas formu ekonomiskajos rezultātos, nevis to juridiskajā formā. Līdz ar to tādu aizliegtu vienošanos gadījumā, kas vairs nav spēkā, pietiek ar to, ka tās saglabā savas sekas pēc to formālās izbeigšanas, lai būtu piemērojams EKL 81. pants. No tā izriet, ka pārkāpuma ilgums nav jāvērtē, balstoties uz laika periodu, kad spēkā ir nolīgums, bet gan balstoties uz laika periodu, kurā uzņēmumi, kuriem izvirzīta apsūdzība, ir veikuši tādas darbības, kas ir aizliegtas ar EKL 81. pantu (skat. Vispārējās tiesas 2007. gada 12. decembra spriedumu apvienotajās lietās T-101/05 un T-111/05 *BASF* un *UCB/Komisija*, Krājums, II-4949. lpp., 187. punkts un tajā minētā judikatūra).

252 Kā norādīts iepriekš 169.–245. punktā, nevar piekrist prasītāju argumentiem, ar ko tās tiecas pierādīt, ka konkrētais nolīgums Francijas tirgū tika pārtraukts pirms 2004. gada augusta un Vācijas tirgū – pirms 2005. gada septembra. Tiktāl, ciktāl pārkāpuma pastāvēšana un attiecībā uz Vācijas tirgu – nolīguma turpināšana, neskatoties uz tā formālo atcelšanu, ir pierādīta ar dokumentāriem pierādījumiem, nav jāpārbauda attiecīgo uzņēmumu rīcība iepriekš minētajos laikposmos un tirgos. Saskaņā ar pastāvīgo

judikatūru, pat ja pieņemtu, ka šie uzņēmumi nav īstenojuši konkrēto nolīgumu un ka to rīcība pēc gāzes tirgu liberalizācijas bija autonoma, tam nebūtu nozīmes, jo nolīguma konkrēto seku ņemšana vērā ir lieka tiktāl, ciktāl izrādās, ka tā mērķis ir traucēt, ierobežot vai kropļot konkurenci kopējā tirgū (skat. Vispārējās tiesas 2002. gada 20. marta spriedumu lietā T-23/99 *LR AF 1998/Komisija, Recueil*, II-1705. lpp., 47. punkts un tajā minētā judikatūra). Turklāt, kā ir atgādināts iepriekš 234. punktā, no judikatūras izriet, ka pierādījumi, ka pastāv apstākļi, kas sniedz citu skaidrojumu Komisijas konstatētajiem faktiem un kas tāpat ļauj faktu skaidrojumu, ko Komisija izmantojusi, lai secinātu Kopienas konkurences tiesību normu pārkāpuma esamību, aizstāt ar citu ticamu skaidrojumu, tiek ņemti vērā tikai tad, ja Komisija, lai konstatētu, ka ir izdarīts pārkāpums, atsaucas tikai uz attiecīgo uzņēmumu rīcību tirgū.

253 Turpretī attiecībā uz Francijas gāzes tirgu pēc 2004. gada 10. augusta no šī sprieduma 241.–245. punkta izriet, ka apstrīdētajā lēmumā Komisija nav sniegusi nevienu pierādījumu, ar ko var pierādīt, ka nolīguma izbeigšana bija fiktīva. Līdz ar to, ņemot vērā iepriekš 252. punktā minēto judikatūru, ir būtiski noteikt, vai Komisija ir pierādījusi, ka pēc formālās nolīguma pārtraukšanas [pārkāpuma] sekas Francijas tirgū turpinājās.

254 Savukārt apstrīdētajā lēmumā Komisija neatsauca uz *E.ON Ruhrgas* rīcību Francijas tirgū, lai pierādītu, ka aizliegtā vienošanās šajā tirgū tika turpināta. It īpaši tā nav atsaukusies uz *E.ON Ruhrgas* tirdzniecības apjomiem Francijā, kaut arī apstrīdētā lēmuma 300. apsvērumā Komisija to ir izdarījusi attiecībā uz *GDF* tirdzniecības apjomiem Vācijā.

255 Turklāt no prasītāju iesniegtajiem pierādījumiem izriet, ka *E.ON Ruhrgas* būtiski palielināja savus gāzes tirdzniecības apjomus Francijā 2004./2005. gadā (skat. it īpaši apstrīdētā lēmuma 73. apsvērumu). Tādējādi, pat ja *E.ON Ruhrgas* tirdzniecības apjomi Francijā 2004. un 2005. gadā saglabājās mazi un skāra mazu klientu skaitu, šis fakts apstiprina attiecīgā pārkāpuma pārtraukšanu Francijas tirgū pēc 2004. gada augusta.

256 No iepriekš minētā izriet, ka Komisija nav juridiski pietiekami pierādījusi, ka attiecīgais pārkāpums turpinājās pēc 2004. gada 10. augusta līdz 2005. gada 30. septembrim tiktāl, ciktāl tas attiecas uz Francijas gāzes tirgu.

257 Tātad otrais pamats ir daļēji jāpieņem un apstrīdētā lēmuma 1. pants ir jāatceļ tiktāl, ciktāl tajā ir konstatēts, ka pastāvēja Francijā izdarīts pārkāpums laikposmā no 2004. gada 13. augusta līdz 2005. gada 30. septembrim.

Trešais pamats par vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpumu

258 Ar šo pamatu prasītājas būtībā apgalvo, ka, tām uzliekot naudas sodu, kaut arī Komisija to nav darījusi līdzīgās lietās iepriekš (lietas *GDF/ENI* un *GDF/ENEL*), tā ir pārkāpusi vienlīdzīgas attieksmes principu.

259 Šajā ziņā jāuzsver, ka Regulas Nr. 1/2003 23. panta 2. punkta mērķis ir piešķirt Komisijai pilnvaras piemērot naudas sodus, lai ļautu tai īstenot ar Savienības tiesībām tai piešķirto uzraudzības misiju (šajā ziņā skat. Tiesas 1983. gada 7. jūnija spriedumu apvienotajās lietās no 100/80 līdz 103/80 *Musique diffusion française* u.c./Komisija, *Recueil*, 1825. lpp., 105. punkts, un Vispārējās tiesas 2003. gada 9. jūlija spriedumu lietā T-224/00 *Archer Daniels Midland* un *Archer Daniels Midland Ingredients*/Komisija, *Recueil*, II-2597. lpp., 105. punkts). Šī misija ietver uzdevumu izmeklēt un apkarot individuālus pārkāpumus, kā arī pienākumu īstenot vispārēju politiku, lai konkurences jomā piemērotu Līgumā paredzētos principus un regulētu uzņēmumu rīcību šajā virzienā. No tā izriet, ka Komisijai ir jānodrošina naudas sodu atturošā iedarbība (Vispārējās tiesas 2010. gada 28. aprīļa spriedums apvienotajās lietās T-456/05 un T-457/05 *Gütermann* un *Zwicky*/Komisija, Krājums, II-1443. lpp., 79. punkts).

260 Turklāt jāatgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru Komisijas agrākā lēmumpieņemšanas prakse pati par sevi nav uzskatāma par juridisku pamatu attiecībā uz naudas sodiem konkurences jomā, jo šāds pamats ir noteikts tikai Regulā Nr. 1/2003 un Pamatnostādnēs (skat. Vispārējās tiesas 2003. gada

30. septembra spriedumu lietā T-203/01 *Michelin/Komisija*, *Recueil*, II-4071. lpp., 254. punkts un tajā minētā judikatūra). Tādējādi lēmumiem, kas attiecas uz citām lietām, ir tikai orientējošs raksturs, nosakot, vai pastāv diskriminācija, jo ir maz ticams, ka lietas faktiskie apstākļi, piemēram, attiecīgie tirgi, preces, uzņēmumi un laikposmi, būs līdzīgi (šajā ziņā skat. Tiesas 2007. gada 7. jūnija spriedumu lietā C-76/06 P *Britannia Alloys & Chemicals/Komisija*, Krājums, I-4405. lpp., 60. punkts).
- 261 Tomēr vienlīdzīgas attieksmes princips, kas ir pret to, ka līdzīgas situācijas tiek aplūkotas atšķirīgi un dažādas situācijas tiek aplūkotas vienādi, ja vien šāda pieeja nav objektīvi pamatojama, Komisijai ir saistošs, kad tā uzliek naudas sodu uzņēmumam par konkurences tiesību normu pārkāpumu, kā arī tas ir saistošs visām iestādēm attiecībā uz visām to darbībām (skat. Vispārējās tiesas 2004. gada 13. janvāra spriedumu lietā T-67/01, *Recueil*, II-49. lpp., 187. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 262 Vienlaikus ir taisnība, ka Komisijas iepriekšējiem lēmumiem naudas sodu jomā ir nozīme saistībā ar vienlīdzīgas attieksmes principa ievērošanu tikai tad, ja tiek pierādīts, ka šo lietu, par kurām ir pieņemti citi lēmumi, apstākļi, piemēram, tirgi, produkti, valstis, uzņēmumi un attiecīgie laikposmi, ir salīdzināmi ar izskatāmās lietas apstākļiem (šajā ziņā skat. iepriekš 201. punktā minēto spriedumu lietā *Archer Daniels Midland/Komisija*, 316. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 263 Savukārt šajā lietā to lietu, par kurām ir pieņemti lēmumi, uz ko atsaucas prasītājas, apstākļi nav salīdzināmi ar šīs lietas apstākļiem, līdz ar to minētajiem lēmumiem nav nozīmes saistībā ar vienlīdzīgas attieksmes principa ievērošanu saskaņā ar iepriekš 262. punktā minēto judikatūru.
- 264 Iesākumā fakts, ka attiecīgā rīcība gāzes nozarē tika īstenota laikā, kad notika liberalizācija un tādat būtiskas pārmaiņas šajā nozarē, pats par sevi nav tāds, ar ko var pierādīt, ka apstākļi lietās *GDF/ENI* un *GDF/ENEL* ir salīdzināmi ar šīs lietas apstākļiem.
- 265 Tālāk lietās *GDF/ENI* un *GDF/ENEL* Komisija ņēma vērā faktu, ka tas bija pirmais lēmums par teritoriālajiem ierobežojumiem gāzes nozarē. Savukārt tas tā vairs nav šajā lietā.
- 266 Turklāt attiecīgo ierobežojumu veidi atšķiras. Ierobežojumiem lietās *GDF/ENI* un *GDF/ENEL* bija vertikāls raksturs, jo tie izrietēja, pirmkārt, no līguma par tranzītu un, otrkārt, no līguma, ko var uzskatīt par pārvades līgumu vai par pirkšanas un pārdošanas līgumu. Pie tam no Komisijas veiktās pārbaudes šajās lietās attiecībā uz EKL 81. panta 3. punkta piemērojamību izriet, ka pati Komisija aplūkoja šos ierobežojumus kā vertikālus ierobežojumus. Taču tas tā nav šajā lietā, kas ir par horizontāla rakstura ierobežojumu, ņemot vērā, ka šis ierobežojums ir nolīgums divu piegādātāju starpā par gāzesvada izmantošanu un skar viņu attiecīgās iespējas pārdot gāzi otra [piegādātāja] tirgū. Turklāt, kā ir norādījusi Komisija, lietas *GDF/ENI* un *GDF/ENEL* atšķiras no šīs lietas, ņemot vērā, ka minētās lietas bija par nolīguma noteikumu, ar kuru bija vienpusēji ierobežota teritorija, kurā *ENI* un *ENEL* varēja izmantot gāzi, par ko bija noslēgts nolīgums, savukārt tas tā nav šajā lietā, kur ierobežojums attiecas uz katra uzņēmuma attiecīgo teritoriju.
- 267 Visbeidzot, pretēji tam, ko apgalvo prasītājas, no lietas materiāliem pievienotajiem pierādījumiem (skat. it īpaši iepriekš 191. punktu) izriet, ka attiecīgā nolīguma pusēm, vēlākais, no 2000. gadu sākuma bija zināms, ka to rīcība ir prettiesiska. Prasītājas tādat nevar atsaukties uz savu labo ticību, lai pret tām piemērotu tādu pašu attieksmi kā pret uzņēmumiem, uz ko attiecās lietas *GDF/ENI* un *GDF/ENEL*, [kurās uzņēmumi] nezināja, ka to rīcība pārkāpj konkurences tiesības.
- 268 Ņemot vērā iepriekš minētās atšķirības, fakts, ka pārkāpumi attiecās uz salīdzināma izmēra uzņēmumiem un līdzīgam vai salīdzināmām dalībvalstīm, neļauj uzskatīt, ka šīs situācijas bija salīdzināmas.
- 269 Šādos apstākļos jākonstatē, ka pretēji tam, ko apgalvo prasītājas, attiecīgā rīcība šajā lietā un lietās *GDF/ENI* un *GDF/ENEL* nav salīdzināma un tai nav tādas pašas raksturīgās iezīmes, līdz ar to pamats par vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpumu ir jānoraida.

Ceturtais pamats par apgalvoto pārkāpumu, kas izriet no 1975. gada nolīgumiem, noilgumu

- 270 Prasītājas apgalvo, ka tiktāl, ciktāl Komisijas pilnvaras uzlikt naudas sodus ir pakļautas piecus gadus ilgam noilguma termiņam un ciktāl šis noilgums tika apturēts ar pārbaudēm, kas tika veiktas 2006. gada 16. un 17. maijā, izmeklēšana varēja notikt tikai par faktiem pēc 2001. gada 16. maija. Prasītājas uzskata, ka ar otro pamatu tās ir pierādījušas, ka apgalvotie pārkāpumi tika pārtraukti uzreiz pēc gāzes tirgu liberalizācijas 1998. gada aprīlī attiecībā uz Vāciju un 2000. gada augustā attiecībā uz Franciju.
- 271 Ka izriet no Tiesas apsvērumiem attiecībā uz prasītāju izvirzīto otro pamatu, attiecīgie pārkāpumi Vācijā tika pārtraukti 2005. gada septembrī, bet attiecīgie pārkāpumi Francijā tika pārtraukti 2004. gada augustā. Tātad brīdī, kad Komisija veica pārbaudes, faktiem, par ko notika izmeklēšana, nebija iestājies noilgums.
- 272 Līdz ar to prasītāju izvirzītais ceturtais pamats ir jānoraida.

Piektais pamats par to, ka otrā prasītāja nav atbildīga par pirmās prasītājas rīcību

- 273 Prasītājas apgalvo, ka otro prasītāju nevar vainot par attiecīgo pārkāpumu tiktāl, ciktāl, pirmkārt, tā neesot tieši piedalījusies pārkāpumā un, otrkārt, esot tikusi atspēkota prezumpcija, ka mātessabiedrība ir īstenojusi izšķirošu ietekmi uz tai pilnībā piederošās meitassabiedrības rīcību.
- 274 Vispārējā tiesa uzskata par lietderīgu vispirms izskatīt otro iebildumu.
- 275 Šajā ziņā jāatgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru meitassabiedrības rīcībā var vainot mātessabiedrību tostarp tad, ja, lai gan tā ir atsevišķa juridiska persona, šī meitassabiedrība savu rīcību tirgū nenosaka autonomi, bet gan būtībā piemēro mātessabiedrības dotus rīkojumus (skat. Tiesas 2009. gada 10. septembra spriedumu lietā *C-97/08 P Akzo Nobel u.c./Komisija*, Krājums, I-8237. lpp., 58. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 276 Tas tā ir tāpēc, ka šādā situācijā mātessabiedrība un tās meitassabiedrība ir vienas ekonomiskas vienības daļas un tātad veido vienu uzņēmumu. Tātad tas, ka mātessabiedrība un tās meitassabiedrība ir viens uzņēmums EKL 81. panta izpratnē, ļauj Komisijai adresēt mātessabiedrībai lēmumu, ar kuru tiek uzlikts naudas sods, un neliek prasīt pierādīt pēdējās personisku līdzdalību šajā pārkāpumā (iepriekš 275. punktā minētais spriedums lietā *Akzo Nobel u.c./Komisija*, 59. punkts).
- 277 Īpašajā gadījumā, kad mātessabiedrībai pieder 100 % kapitāla tās meitassabiedrībā, kas ir izdarījusi Kopienų konkurences tiesību pārkāpumu, pirmkārt, šī mātessabiedrība var īstenot izšķirošu ietekmi uz šīs meitassabiedrības rīcību un, otrkārt, pastāv atspēkojama prezumpcija, ka minētā mātessabiedrība faktiski īsteno izšķirošu ietekmi uz tās meitassabiedrības rīcību (skat. iepriekš 275. punktā minēto spriedumu lietā *Akzo Nobel u.c./Komisija*, 60. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 278 Šādos apstākļos pietiek, ka Komisija pierāda, ka viss meitassabiedrības kapitāls pieder tās mātessabiedrībai, lai prezumētu, ka pēdējā īsteno izšķirošu ietekmi uz šīs meitassabiedrības komercpolitiku. Līdz ar to Komisija var uzskatīt mātes sabiedrību par solidāri atbildīgu par tās meitassabiedrībai uzliktā naudas soda samaksu, ja vien šī mātessabiedrība, kurai ir jāatspēko šī prezumpcija, nesniedz pietiekamus pierādījumus, lai pierādītu, ka tās meitassabiedrība rīkojas tirgū autonomi (skat. iepriekš 275. punktā minēto spriedumu lietā *Akzo Nobel u.c./Komisija*, 61. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 279 Šajā ziņā jāņem vērā visi atbilstošie fakti, kas attiecas uz ekonomiskām, organizatoriskām un juridiskām saiknēm, kuras vieno šo meitassabiedrību un mātessabiedrību, kas katrā konkrētajā gadījumā var atšķirties (iepriekš 275. punktā minētais spriedums lietā *Akzo Nobel u.c./Komisija*, 74. punkts).

- 280 Šis vērtējums tostarp nav jāveic, ņemot vērā vienīgi tos faktus, kas attiecas uz meitassabiedrības komercpolitiku šaurā nozīmē, proti, izplatīšanas stratēģiju un cenām. It īpaši tikai pierādījums, ka meitassabiedrība vada šos konkrētos komercdarbības politikas aspektus, šajā ziņā nesaņemot norādījumus, nav pietiekams, lai secinātu, ka meitassabiedrība darbojas autonomi. *A fortiori* nav nozīmes kritērijam, vai mātesabiedrība ir iekļausies meitassabiedrības ikdienas darījumos (šajā ziņā skat. iepriekš 275. punktā minēto spriedumu lietā *Akzo Nobel u.c./Komisija*, 73. punkts, un ģenerālvokātes Kokotes [*Kokott*] secinājumus saistībā ar šo spriedumu, Krājums, I-8241. lpp., 87.–94. punkts).
- 281 Šajā lietā apstrīdētā lēmuma 280. un 281. apsvērumā Komisija uzskatīja, ka *E.ON* bija īstenojusi izšķirošu ietekmi uz *E.ON Ruhrgas* un faktiski to kontrolēja, jo *E.ON* pilnībā piederēja *E.ON Ruhrgas* kapitāldaļas un šis uzņēmums nebija atspēkojis iepriekš 277. punktā minētajā judikatūrā noteikto prezumpciju.
- 282 Šajā ziņā jānorāda, ka ir neapšaubāmi, ka *E.ON* kopš 2003. gada janvāra pilnībā pieder *E.ON Ruhrgas* kapitāldaļas. Turpretī prasītājas uzskata, ka tās ir atspēkojušas prezumpciju, jo *E.ON* esot vienīgi kontrolāciju sabiedrība, kas pati neveic operatīvās darbības. Turklāt prasītājas uzskata, ka fakts, ka 2004. gada 27. maija sanāksmē *E.ON* valdes priekšsēdētājs atzina, ka tam nav zināms par *MEGAL* gāzesvada nolīgumu sistēmas restrukturizāciju, liecina par to, ka mātesabiedrība neietekmē meitassabiedrības komercpolitiku.
- 283 Attiecībā uz prasītāju apgalvojumu, ka *E.ON* esot kontrolāciju sabiedrība, kas neiejaucas *E.ON Ruhrgas* ekspluatācijas darbībās, ir jānorāda, ka šis apstāklis vien nevar izslēgt, ka tā ir īstenojusi izšķirošu ietekmi uz minēto meitassabiedrību. Sabiedrību grupu kontekstā kontrolāciju sabiedrība ir sabiedrība, kuras mērķis ir apvienot kapitāldaļas dažādās sabiedrībās un kuras uzdevums ir nodrošināt šo sabiedrību vienotu vadību (šajā ziņā skat. Vispārējās tiesas 2008. gada 8. oktobra spriedumu lietā T-69/04 *Schunk un Schunk Kohlenstoff-Technik/Komisija*, Krājums, II-2567. lpp., 63. punkts).
- 284 Savukārt prasītājas apgalvo, ka *E.ON* valdes uzdevums ir “vadīt *E.ON* kā integrētu elektroenerģijas uzņēmumu” un “[tas] ietver stratēģisko attīstību, politiku un finansēšanas pasākumus, vispārējo vadību tirgū, riska pārvaldību un pastāvīgu portfeļa optimizāciju”. Šie apgalvojumi līdz ar to apstiprina, ka *E.ON* uzdevums bija nodrošināt šo sabiedrību vienotu vadību un koordinēšanu, tādējādi ietekmējot *E.ON Ruhrgas* rīcību tirgū.
- 285 Turklāt, ņemot vērā iepriekš 284. punktā minētos prasītāju apgalvojumus, tostarp to, ka *E.ON* uzdevums ir veikt vispārējo vadību tirgū, fakts, ka *E.ON* valdes priekšsēdētājam nav bijušas zināmas *MEGAL* gāzesvada nolīgumu sistēmas restrukturizācijas nianšes, nav pietiekams, lai pierādītu *Ruhrgas* autonomiju tirgū, jo tas ir tikai atsevišķs un īpaši tehnisks jautājums.
- 286 Turklāt no 2004. gada 27. maija sanāksmes protokola izriet, ka, kaut arī valdes priekšsēdētājam nebija zināms par restrukturizācijas nianšēm, viņš tomēr bija informēts par faktu, ka *GDF* gribēja pārdot gāzi Vācijā no *MEGAL* gāzesvada, kas ir papildu norāde par interesi, ko izrādīja mātesabiedrība attiecībā uz tās meitassabiedrības komercdarbības jautājumiem.
- 287 No tā izriet, ka prasītāju otrais iebildums attiecībā uz prezumpcijas, ka mātesabiedrība ir īstenojusi izšķirošu ietekmi uz tai pilnībā piederošās meitassabiedrības rīcību, atspēkošanu ir jānoraida, jo nav pierādīts, ka meitassabiedrība rīkojās tirgū autonomi, un tāpēc nav vajadzības izskatīt Komisijas argumentu par to, ka šie dokumenti neesot pieņemami, jo tie tika pirmoreiz iesniegti tikai Vispārējā tiesā.
- 288 Tiktāl, ciktāl *E.ON* var atzīt par vainojamu pārkāpumā tādēļ, ka tā ir mātesabiedrība, kam pilnībā pieder meitassabiedrības kapitāldaļas, pirmais iebildums ir jānoraida kā neiedarbīgs, jo, pat ja tas izrādītos pieņemams, ar to nevarētu atspēkot atzišanu par vainojamu pārkāpumā.
- 289 Katrā ziņā attiecībā uz prasītāju izvirzīto pirmo iebildumu ir jānorāda, ka apstrīdētā lēmuma 280. apsvērumā Komisija ir konstatējusi, ka *E.ON* ir tieši piedalījusies pārkāpumā sākot no 2003. gada, kad tā atpirka *E.ON Ruhrgas* un tieši iesaistījās šīs sabiedrības darbībās. Lai pamatotu šo apgalvojumu,

Komisija atsauca uz 2004. gada 27. maija sanākumi starp *GDF* un *E.ON* valdes priekšsēdētāju, kuras laikā pēdējais minētais sūdzējās par *GDF* agresīvo rīcību Vācijā un apliecināja, ka *E.ON* nevēlas agresīvā veidā ienākt Francijas tirgū.

- 290 Prasītājas apgalvo, ka šī sanāksme nepierāda, ka *E.ON* tieši piedalījās pārkāpumā, jo, pirmkārt, šī sanāksme nevar būt autonomas EKL 81. panta pārkāpums un, otrkārt, Komisija ir veikusi kļūdainu sanāksmes satura novērtējumu, jo tā attiecās nevis uz *MEGAL* gāzesvadu, bet uz *E.ON* pārņemšanas stratēģiju.
- 291 Kaut arī ir tiesa, ka Komisija nav apgalvojusi, ka 2004. gada 27. maija sanāksme ir autonomas EKL 81. panta pārkāpums, tomēr no minētās sanāksmes protokola izriet, ka *E.ON* valdes priekšsēdētājs ir apstiprinājis, ka “rietumu robeža *E.ON* darbībām kontinentālajā Eiropā [ir] Vācijas rietumu robeža: tai nav konkrētu interešu ne Francijā, ne Spānijā”, bet ka “turpretī [tai ir] interese par Itāliju un Šveici”. Savukārt nekas no šī protokola satura vai tā konteksta neļauj uzskatīt, kā apgalvo prasītājas, ka šiem apgalvojumiem bija saistība ar apvienošanās vai pārņemšanas darbībām.
- 292 Tieši otrādi, iepriekš minētā informācija, kas ir minēta 2004. gada 27. maija sanāksmes protokolā, attiecās uz uzņēmumu, tostarp *GDF*, tirdzniecības stratēģiju, un *GDF* turpināja uzlūkot kā tādu, kas īsteno agresīvu un bīstamu rīcību Vācijas tirgū, kā izriet no apstrīdētā lēmuma 121. apsvērums.
- 293 Līdz ar to prasītāju argumentiem nevar piekrist.
- 294 Ņemot vērā visu iepriekš minēto, Komisija ir pamatoti uzskatījusi, ka par *E.ON Ruhrgas* rīcību varēja vainot tās mātesabiedrību *E.ON*. Līdz ar to prasītāju izvirzītais piektais pamats ir jānoraida.

2. Par prasījumiem attiecībā uz naudas soda apmēra samazināšanu

- 295 Savu prasījumu attiecībā uz naudas soda apmēra samazināšanu atbalstam prasītājas izvirza vienu pamatu par naudas soda apmēra nepareizu aprēķinu.
- 296 Prasītājas apgalvo, ka Komisija ir pieļāvusi kļūdu, aprēķinot naudas sodu tiktāl, ciktāl attiecīgais pārkāpums Francijas tirgū tika pārtraukts 2004. gada augustā un nevis 2005. gada septembrī. Tātad tām uzliktais naudas sods ir jāsamazina. Savā replikā prasītājas precizē, ka Komisijai, aprēķinot naudas soda apmēru, katrā ziņā nebija jāņem vērā pirmās prasītājas apgrozījums pēc 2004. gada.
- 297 Ka izriet no otrā pamata novērtējuma, Komisija nav juridiski pietiekami pierādījusi, ka attiecīgais pārkāpums turpinājās pēc 2004. gada 13. augusta un līdz 2005. gada 30. septembrim tiktāl, ciktāl tas attiecas uz Francijas gāzes tirgu.
- 298 Līdz ar to apstrīdētais lēmums ir jāgroza, lai, nosakot prasītājām uzliedzamā naudas soda galīgo apmēru, ņemtu vērā Francijas tirgū izdarītā pārkāpuma ilgumu, kas šajā gadījumā bija no 2000. gada 10. augusta (skat. iepriekš 93. punktu) līdz 2004. gada 13. augustam (skat. iepriekš 257. punktu). Vispārējā tiesa turklāt uzskata, ka nav tādu absolūtu pamatu, kas tai būtu jāizvirza pēc savas ierosmes (šajā ziņā skat. Tiesas 2011. gada 8. decembra spriedumu lietā *C-389/10 P KME Germany u.c./Komisija, Krājums, I-12789. lpp., 131. punkts*) un kas pamatotu prasītājām uzliktā naudas soda apmēra samazināšanu.
- 299 Šajā ziņā, ja piemēro Komisijas izmantoto naudas soda apmēra noteikšanas metodi, kura izriet no apstrīdētā lēmuma 339. un 358.–391. apsvērums, proti, (sākotnējā procentuālā daļa, ko piemēro vidējiem pārdošanas apjomiem Francijā, ko reizina ar pārkāpuma ilgumu Francijā) + (procentuālā daļa no papildu summas par vidējiem pārdošanas apjomiem Francijā) + (sākotnējā procentuālā daļa, ko piemēro vidējiem pārdošanas apjomiem Vācijā, ko reizina ar pārkāpuma ilgumu Vācijā) + (procentuālā daļa no papildu summas par vidējiem pārdošanas apjomiem Vācijā), izmantojot labotos datus attiecībā uz pārkāpuma ilgumu Francijā (4 gadi, nevis 5,5) un vidējos pārdošanas apjomus, kas ir saistīti ar pārkāpumu Francijas tirgū, lai ņemtu vērā Vispārējās tiesas veikto apstrīdētā lēmuma daļējo atcelšanu, tad prasītājām uzliktā naudas soda apmēram vajadzētu būt EUR 267 miljoniem.

- 300 Tomēr jāatgādina, ka neierobežotā kompetence, kas saskaņā ar EKL 229. pantu Vispārējai tiesai piešķirta ar Regulas Nr. 1/2003 31. pantu, paredz tai tiesības ne tikai pārbaudīt noteiktā soda likumību – kas ļautu vai nu tikai noraidīt prasību atcelt tiesību aktu, vai atcelt apstrīdēto aktu –, bet arī ar savu vērtējumu aizstāt Komisijas vērtējumu un līdz ar to grozīt apstrīdēto aktu, pat to neatceļot, ņemot vērā visus faktiskos apstākļus, un tostarp grozīt uzlikto naudas sodu, ja jautājums par tā apmēru ir nodots Vispārējās tiesas vērtējumam (šajā ziņā skat. Tiesas 2007. gada 8. februāra spriedumu lietā C-3/06 P *Groupe Danone*/Komisija, Krājums, I-1331. lpp., 61. un 62. punkts, un 2009. gada 3. septembra spriedumu lietā C-534/07 P *Prym un Prym Consumer*/Komisija, Krājums, I-7415. lpp., 86. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 301 Šajā ziņā ir svarīgi norādīt, ka Vispārējai tiesai nav saistoši Komisijas aprēķini, ne arī tās Pamatnostādnes, ja Vispārējā tiesa lemj tās neierobežotās kompetences ietvaros (šajā ziņā skat. iepriekš 251. punktā minēto spriedumu lietā *BASF un UCB*/Komisija, 213. punkts un tajā minētā judikatūra), taču tai ir jāveic savs vērtējums, ņemot vērā visus lietas apstākļus.
- 302 Šajā lietā Vispārējā tiesa uzskata, ka, ja tiktu piemērota Komisijas izvēlētā naudas soda apmēra noteikšanas metode, kura ir izklāstīta iepriekš 299. punktā, tad netiktu ņemti vērā visi atbilstošie apstākļi.
- 303 Šīs metodes piemērošana izmantojot labotos datus attiecībā uz pārkāpuma ilgumu Francijā un vidējiem pārdošanas apjomiem, kas ir saistīti ar pārkāpumu Francijas tirgū šajā laikposmā, nozīmē, ka ir jāsamazina prasītājam uzliktais naudas sods, kas ir stipri nesamērīgs, ņemot vērā konstatētās kļūdas salīdzinoši lielo nozīmību. Kaut arī Komisijas kļūda attiecas tikai uz Francijas tirgu un tikai uz divpadsmit ar pusi mēnešiem no 5 gadiem un pusotra mēneša, ko sākotnēji konstatēja Komisija attiecībā uz pārkāpumu, kas izdarīts iepriekš minētajā tirgū, tomēr Komisijas metodes piemērošanas sekas būtu naudas soda samazinājums par vairāk nekā 50 %.
- 304 Turklāt Komisijas metodes piemērošanas sekas saistībā ar naudas soda apmēra noteikšanu būtu tādas, ka netiktu pietiekami novērtēti salīdzinoši smagais pārkāpums Vācijas tirgū, salīdzinot ar Francijas tirgū izdarīto pārkāpumu.
- 305 Tādēļ pēc lietas dalībnieku uzklaušanās tiesas sēdē par iespējamām sekām attiecībā uz naudas soda apmēru apstrīdētā lēmuma daļējas atcelšanas dēļ saistībā ar naudas soda apmēra noteikšanu, ņemot vērā pārkāpuma ilgumu un ievērojot visus iepriekš minētos apsvērumus, it īpaši šī sprieduma 303. un 304. punktu, prasītājam uzlikta naudas soda galīgā summa, ievērojot visus lietas apstākļus un it īpaši attiecīgā pārkāpuma ilgumu un smagumu, ir jānosaka EUR 320 miljonu apmērā.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 306 Atbilstoši Reglamenta 87. panta 2. punktam lietas dalībniekam, kuram spriedums ir nelabvēlīgs, piespriež atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, ja to ir prasījis lietas dalībnieks, kuram spriedums ir labvēlīgs. Tomēr saskaņā ar Reglamenta 87. panta 3. punkta pirmo daļu, ja lietas dalībniekiem spiedums ir daļēji labvēlīgs un daļēji nelabvēlīgs vai ja pastāv izņēmuma apstākļi, Vispārējā tiesa var nolemt, ka tiesāšanās izdevumi ir jāsadala vai ka lietas dalībnieki sedz savus tiesāšanās izdevumus paši.
- 307 Ņemot vērā faktu, ka lietas dalībniekiem spiedums ir daļēji nelabvēlīgs, katrs lietas dalībnieks sedz savus tiesāšanās izdevumus pats.

Ar šādu pamatojumu

VISPĀRĒJĀ TIESA (piektā palāta)

nospriež:

- 1) **atcelt Komisijas 2009. gada 8. jūlija Lēmuma C(2009) 5355, galīgā redakcija, par izmeklēšanas procedūru saskaņā ar [EKL] 81. pantu (Lieta COMP/39.401 – *E.ON/GDF*) 1. pantu, pirmkārt, ciktāl tajā ir konstatēts, ka pārkāpums ilga vismaz no 1980. gada 1. janvāra līdz 1998. gada 24. aprīlim attiecībā uz pārkāpumu, kas tika izdarīts Vācijā, un, otrkārt, ciktāl tajā ir konstatēts, ka pastāvēja Francijā laikposmā no 2004. gada 13. augusta līdz 2005. gada 30. septembrim izdarīts pārkāpums;**
- 2) **Lēmuma C(2009) 5355, galīgā redakcija, 2. panta a) punktā *E.ON Ruhrgas AG* un *E.ON AG* uzliktā naudas soda apmēru noteikt EUR 320 miljonu apmērā;**
- 3) **pārējā daļā prasību noraidīt;**
- 4) **katrs lietas dalībnieks sedz savus tiesāšanās izdevumus pats.**

Papasavvas

Vadapalas

O'Higgins

Pasludināts atklātā tiesas sēdē Luksemburgā 2012. gada 29. jūnijā.

[Paraksti]

Satura rādītājs

Atbilstošās tiesību normas	1
1. Eiropas Savienības tiesības	2
2. Valstu tiesības	2
Vācijas tiesības	2
Francijas tiesības	3
Tiesvedības priekšvēsture	3
1. Attiecīgie uzņēmumi	3
2. MEGAL nolīgums	4
3. Administratīvais process	5
Apstrīdētais lēmums	5
Tiesvedība un lietas dalībnieku prasījumi	7
Juridiskais pamatojums	8
1. Par prasījumiem atcelt apstrīdēto lēmumu	8
Pirmais pamats par EKL 81. panta 1. punkta pārkāpumu	8
– Par pirmo daļu	8
– Par otro daļu	11
– Par trešo daļu	15
– Par ceturto daļu	17
– Par piekto daļu	18
– Par sesto daļu	19
Otrais pamats par kļūdu tiesību piemērošanā, kas pieļauta, vērtējot pārkāpuma ilgumu	20
– Par attiecīgā pārkāpuma izbeigšanu	20
– Par attiecīgo uzņēmumu rīcību pēc gāzes tirgu liberalizācijas	30
Trešais pamats par vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpumu	31
Ceturtais pamats par apgalvoto pārkāpumu, kas izriet no 1975. gada nolīgumiem, noilgumu	33
Piektais pamats par to, ka otrā prasītāja nav atbildīga par pirmās prasītājas rīcību	33

2. Par prasījumiem attiecībā uz naudas soda apmēra samazināšanu	35
Par tiesāšanās izdevumiem	36